

Қазақстан Республикасының
Қазақстан Республикасының
Ұлттық Банкі

Инфляцияға шолу
2013 жылғы 2-тоқсан

Мазмұны

Мазмұны	2
Негізгі терминдер және ұғымдар	3
Графиктердің және кестелердің тізбесі.....	5
Резюме	7
2013 жылғы 2-тоқсанның инфляция болжамын бағалау	7
Инфляцияның 2013 жылға арналған болжамы	8
1. Инфляциялық процестер	10
1.1. Тұтыну бағалары.....	10
1.2. Базалық инфляция	11
1.3. Экономиканың нақты секторындағы бағалар	13
1.3.1. Өнеркәсіп өндірісіндегі бағалар	13
1.3.2. Ауыл шаруашылығындағы бағалар	14
1.3.3. Кәсіпорындар мониторингі	14
2. Инфляция факторлары.....	17
2.1. Жиынтық сұраныс	17
2.1.1. Жеке тұтыну және инвестициялық сұраныс	17
2.1.2. Мемлекеттік тұтыну	19
2.1.3. Сыртқы сектор	21
2.2. Өндіріс	26
2.3. Еңбек нарығы	27
2.3.1. Жұмыспен қамту және жұмыссыздық	27
2.3.2. Жалақы және өнімділік.....	29
3. Ақша ұсынысы	31
3.1. Ақша агрегаттары	31
3.1.1. Ақша базасы	31
3.1.2. Ақша массасы.....	32
3.1.3. Айналыстағы қолма-қол ақша.....	33
3.2. Қаржы нарығы	34
3.2.1. Резиденттердің депозиттері	34
3.2.2. Экономика кредиттері	37
3.2.3. Банктердің активтері және міндеттемелері	39
3.2.4. Қаржы нарығындағы мөлшерлемелер.....	42
4. Ақша-кредит саясатының құралдары және операциялары.....	44
4.1. Ішкі валюта нарығындағы интервенциялар	46
4.2. Ең төменгі резервтік талаптары.....	47
4.3. Ашық нарық операциялары.....	48
4.4. Тұрақты механизмдер.....	49

Негізгі терминдер және ұғымдар

1-бөлім бойынша. Инфляциялық процестер

Инфляция Қазақстан Республикасында Астана және Алматы қалаларында, барлық облыс орталықтарында және қалалар мен аудан орталықтарының таңдаулы топтары бойынша халықтың жеке тұтынуы үшін сатып алынатын тауарлардың және қызмет көрсетулердің бағаларының жалпы деңгейінің өзгеруін сипаттайтын тұтыну бағалары индексі (ТБИ) негізінде есептеледі. Инфляцияны есептеуге арналған тұтыну қоржыны үй шаруашылығы шығыстарының құрылымын көрсетеді және халық тұтынуында неғұрлым үлестік салмаққа ие болып отырған 508 тауар мен қызмет көрсетуді қамтиды.

Базалық инфляция – жекелеген әкімшілік, жағдайға байланысты және маусымдылық сипаттағы факторлардың ықпалынан бағаның қысқа мерзімді біркелкі емес өзгеруін болдырмайтын инфляция.

Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі 2004 жылдан бастап мынадай 5 әртүрлі әдістеме бойынша базалық инфляцияны есептеуді жүзеге асырады:

- 1-ші базалық инфляция: көкөніс, жеміс-жидек, бензин және көмір бағасының өсуін есепке алмағандағы инфляция;

- 2-ші базалық инфляция: көкөніс, жеміс-жидек, реттелетін қызмет көрсету және энергия ресурстары бағасының өсуін есепке алмағандағы инфляция;

- 3-ші базалық инфляция: 5 ең жоғары және 5 ең төмен баға өсімдерін есепке алмағандағы инфляция;

- 4-ші базалық инфляция: trimmed mean – ТБИ есептеу кезінде жиынтық салмағы кемінде 8% және 92%-дан асатын құрамдас бөліктер алынып тасталынады, яғни бағасы анағұрлым өзгерген (өскен немесе төмендеген) тауарлар мен қызметтер ескерілмейді;

- 5-ші базалық инфляция: median CPI – ТБИ есептеу кезінде бағалардың өзгеруі бойынша ранжирленген қатардың ортасында болатынды қоспағанда, бағалардың барлық өзгеруі есепке алынбайды, яғни статистикалық медиана. Median CPI жиынтық салмағы 50%-ға тең немесе асатын бірінші құрамдас бөлік бағасының өзгеруіне тең болады.

2002 жылдан бастап Ұлттық Банк жүргізетін **Кәсіпорындар мониторингі** шеңберінде нақты сектор кәсіпорындарының инфляциялық күтулерін зерттеу жүзеге асырылуда. Бұл зерттеу пікіртерім жүргізілген кәсіпорындар басшыларының кәсіпорындардың өндірістік қызметіне қатысты бағаларымен, оның ішінде өткен және алдағы тоқсандағы дайын өнімге және өндірісте пайдаланылатын шикізат пен материалдарға сұраныс және бағаға қатысты сапалық бағаларымен («көтеріледі», «төмендейді», «өзгеріссіз қалады») сипатталады.

Диффузиялық индекс кәсіпорындардың «көтеріледі» деген жауаптары үлесінің және кәсіпорындардың «өзгеріссіз» деген жауаптары жартысының үлесі сомасы ретінде шығарылады. Бұл индекс қаралып отырған көрсеткіштің өзгеріс динамикасын сипаттайтын жинақталған индикатор болып табылады. Бұл ретте индекстің 50-ден жоғары мәні көрсеткіштің оң өзгерісін, 50-ден төмен мәні теріс өзгерісін білдіреді.

2-бөлім бойынша. Инфляция факторлары

Бюджетке **түсімдерге** кірістер (салық түсімдері, салыққа жатпайтын түсімдер, негізгі капиталды сатудан түскен түсімдер), бюджеттік кредиттерді өтеу, мемлекеттің қаржылық активтерін сатудан түсімдер кіреді.

Бюджеттің **шығыстары** шығындар (ағымдағы және күрделі), бюджеттік кредиттер, қаржылық активтерді сатып алу болып табылады.

3-бөлім бойынша. Ақша ұсынысы

Ақша базасына (резервтік ақша) Ұлттық Банктің кассаларындағы қолма-қол ақшаны қоспағанда, Ұлттық Банк айналысқа шығарған қолма-қол ақша (Ұлттық Банктен тыс қолма-қол ақша), банктердің аударылатын және басқа депозиттері, аударылатын банктік емес қаржылық ұйымдардың депозиттері мен мемлекеттік және мемлекеттік емес қаржылық емес ұйымдардың Ұлттық Банктегі теңгедегі ағымдағы шоттары кіреді.

Тар ақша базасы банктердің Ұлттық Банктегі басқа депозиттерін есепке алмағандағы ақша базасын білдіреді.

M1 ақша агрегаты айналыстағы қолма-қол ақша сомасы және банктік емес заңды тұлғалардың және халықтың теңгедегі аударылатын депозиттері сомасы ретінде есептеледі.

M2 ақша агрегаты M1 ақша агрегатына плюс теңгедегі басқа депозиттер және банктік емес заңды тұлғалардың және халықтың шетел валютасындағы аударылатын депозиттеріне тең.

Ақша массасы (M3) Ұлттық Банктің және банктердің баланстары шоттарын шоғырландыру негізінде айқындалады. Ол айналыстағы қолма-қол ақшадан және заңды тұлға - резиденттер мен үй шаруашылығы - резиденттердің ұлттық және шетел валютасындағы аударылатын және басқа депозиттерінен тұрады.

Аударылатын депозиттер – барлық депозиттер, бұлар: 1) кез келген уақытта номиналы бойынша айыппұлсыз және шектеусіз ақшаға айналдыруға болатын; 2) чектің, траттаның немесе жиро-тапсырмалардың көмегімен еркін аударылатын; 3) төлемдерді жүзеге асыру үшін кеңінен пайдаланылатын депозиттер. Аударылатын депозиттер тар ақша массасының бір бөлігі болып табылады.

Басқа депозиттерге, негізінен, белгілі бір уақыт кезеңі өткеннен кейін алуға болатын немесе әдеттегі коммерциялық операцияларға пайдалану үшін қолайлылығын азайтатын әр түрлі шектеулері бар және негізінен жинақ ақшасы тетіктеріне қойылатын талаптарға жауап беретін жинақ және мерзімдік депозиттер жатқызылады. Сонымен қатар, басқа депозиттерге сондай-ақ шетел валютасымен көрсетілген, аударылмайтын салымдар мен депозиттер кіреді.

KazPrime индикаторы Қазақстанның банкаралық депозиттерінің KazPrime индикаторын қалыптастыру туралы келісімге қатысушы банктерде банкаралық депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасын білдіреді. Әрбір баға белгілеуге Келісімге қатысушылардың бірінің депозитіне ақша тарту және орналастыру ставкасы, сондай-ақ ақша орналастыру және тарту көлемі қосылады. Баға белгілеудің ең төменгі көлемі – 150 млн. теңге. Баға белгілеулер арасындағы ең жоғары спрэд – 100 базистік тармақ (жылдық 1,00%). Жобаны іске қосу сәтінде банкаралық депозиттің жүйеленген мерзімі үш ай болады.

4-бөлім бойынша. Ақша-кредит саясатының құралдары және операциялары

Ұлттық Банктің Қазақстан қор биржасындағы (ҚҚБ) валюталық сауда-саттықтарға **қатысу коэффициенті** Ұлттық Банктің ҚҚБ-дағы сауда-саттықтың нетто-көлеміне нетто-қатысуының арақатынасы (шетел валютасын сатып алу минус сату) ретінде есептеледі.

Ақша нарығындағы Ұлттық Банк операцияларының сальдосы айналыстағы қысқа мерзімді ноталар, банктердің Ұлттық Банктегі депозиттік және корреспонденттік шоттарындағы қалдықтар көлемінің өзгеруі және мемлекеттік бағалы қағаздарды сатып алу және сату бойынша нетто-операциялар сомасы ретінде есептеледі.

Графиктердің және кестелердің тізбесі

Графиктер

- 1-график. 2013 жылғы инфляция фактісі және болжамы
- 2-график. Тоқсандық инфляцияның және оның құрамдас бөліктерінің динамикасы
- 3-график. Жылдық инфляцияның және оның құрамдас бөліктерінің динамикасы
- 4-график. Тоқсандық инфляцияның және базалық инфляцияның динамикасы
- 5-график. Жылдық инфляцияның және базалық инфляцияның динамикасы
- 6-график. Өнеркәсіп өнімін өндіруші кәсіпорындардың бағалары индексінің динамикасы
- 7-график. Ауыл шаруашылығы өнімі бағалары индексінің динамикасы
- 8-график. Сұраныс пен бағалар өзгерісінің диффузиялық индекстері
- 9-график. Жиынтық сұраныстың құрамдас бөліктерінің ЖІӨ өсуіндегі үлесі
- 10-график. Халықтың шығыстары мен кірістерінің динамикасы
- 11-график. Негізгі капиталға инвестицияларға жұмсалатын шығыстардың динамикасы
- 12-график. Мемлекеттік бюджеттің орындалуы
- 13-график. Мемлекеттік бюджеттің орындалуы (жылдық мәліметтер)
- 14-график. Металдың әлемдік бағасының динамикасы
- 15-график. Мұнайдың (Брент), бидайдың (Канада) әлемдік бағасының динамикасы
- 16-график. Ағымдағы операциялар шотының балансы
- 17-график. Теңгенің нақты айырбас бағамдарының индекстері
- 18-график. Теңгенің АҚШ долларына шаққандағы номиналдық айырбастау бағамының динамикасы
- 19-график. Теңгенің еуроға және ресей рубліне шаққандағы ресми бағамының динамикасы
- 20-график. Нақты ЖІӨ-нің өсуіне экономиканың негізгі салаларының үлесі
- 21-график. Экономикалық белсенді халықтың құрылымы
- 22-график. Нақты жұмыссыздық деңгейі
- 23-график. Еңбек өнімділігінің және нақты жалақының динамикасы
- 24-график. Ақша агрегаттарының динамикасы
- 25-график. Ақша мультипликаторының және оның құрамдас бөліктерінің динамикасы
- 26-график. Депозиттердің және сыйақы ставкаларының динамикасы
- 27-график. Заңды тұлғалар депозиттерінің өзгеру динамикасы
- 28-график. Жеке тұлғалар депозиттерінің өзгеру динамикасы
- 29-график. Экономикаға кредиттер және олар бойынша сыйақы ставкаларының динамикасы
- 30-график. Заңды тұлғаларға берілген кредиттердің динамикасы
- 31-график. Халыққа берілген кредиттердің динамикасы
- 32-график. Банктер активтерінің динамикасы
- 33-график. Банк активтерінің құрылымы
- 34-график. Банктер міндеттемелерінің динамикасы
- 35-график. Банктер міндеттемелерінің құрылымы
- 36-график. KazPrime индикаторының динамикасы және ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесі
- 37-график. РЕПО операциялары бойынша мөлшерлемелер динамикасы
- 38-график. Ұлттық Банктің ішкі нарықтағы операцияларының сальдосы
- 39-график. Ұлттық Банк мөлшерлемелері дәлізінің шекаралары
- 40-график. Банктердің Ұлттық Банктегі корреспонденттік шоттардағы қалдықтары
- 41-график. Ішкі валюта нарығындағы сауда-саттық көлемі

- 42-график. Ұлттық Банктің Қазақстан Қор Биржасындағы қатысу коэффициенті
- 43-график. Ең төменгі резервтік талаптар нормативінің орындалуы
- 44-график. Қысқа мерзімді ноттарды орналастыру көлемі және олар бойынша кірістілік
- 45-график. Айналыстағы қысқа мерзімді ноттар
- 46-график. Ұлттық Банк тартқан депозиттер бойынша сыйақы көлемі және мөлшерлемелері
- 47-график. Ұлттық Банктің банктерден тартылған депозиттері бойынша өтелмеген міндеттемелерінің көлемі
- 48-график. Ұлттық Банктің РЕПО операцияларының көлемі
- 49-график. Ұлттық Банктің қайта қаржыландыру операциялары бойынша өтелмеген міндеттемелерінің көлемі

Кестелер

- 1-кесте. Баға индекстерінің және сауда талаптарының өзгеруі
- 2-кесте. Ұлттық Банк активтерінің және пассивтерінің өзгеру динамикасы
- 3-кесте. Ақша массасының өзгеру динамикасы
- 4-кесте. Резиденттер депозиттерінің өзгеру динамикасы

Резюме

2013 жылғы сәуір-маусымда 2013 жылғы маусымның аяғында 5,9% құраған жылдық инфляция қарқынының бәсеңдеуі байқалды. Осы кезеңдегі инфляция негізінен маусымдық факторлардың әсер етуімен қалыптасты. Жақын арада инфляциялық үдерістердің күшеюі күтілмейді және тиісінше жылдық инфляция мақсатты дәліз 6-8% шегінде сақталады.

2013 жылғы 2-тоқсанда инфляция 0,8% деңгейінде қалыптасты (2013 жылғы 1-тоқсанда – 1,9%), бұл инфляцияның 2004 жылдан бергі ең төменгі тоқсандық көрсеткіші (2004 жылғы 2-тоқсанда – 0,8%). 2013 жылғы 2-тоқсанда жеміс-көкөніс өнімі бағаларының көтерілуі байқалды, бұл көктемгі уақыт кезеңіне тән. Сонымен қатар, ақылы қызметтер тарифтерінің көтерілуі тоқсандық инфляцияға барынша көп үлес қосты. Жалпы алғанда, бұл 2012 жылғы екінші жартыжылдықта басталған ақылы қызмет көрсету құнын көтеру үрдісінің жалғасы болып табылады. Мәселен, егер 2012 жылы ақылы қызмет көрсету бағасы 9,3%-ға өссе, қаңтар-маусымда 5,4% болды (инфляция 2,7% құрады).

2013 жылғы 2-тоқсанда инфляцияның қалыптасуы монетарлық факторлардың ең аз әсер етуі аясында болды. Экономикаға ақша ұсынысының негізгі көрсеткіші ақша массасы 2013 жылғы сәуір-маусымда 4,5% өсіп, 11578,9 млрд. теңгені құрады, ақша базасы 3094,7 млрд. теңгеге дейін 1,6% ұлғайды. Жалпы алғанда ақша ұсынысы экономиканың қажеттілігіне сәйкес келеді және оның көлемі экономиканың одан әрі өсуін қамтамасыз ету үшін жеткілікті.

Бұл ретте Қазақстан Республикасының Статистика агенттінің алдын ала ресми деректері бойынша ЖІӨ нақты өсуі 2013 жылғы 1-жартыжылдықта 5,1% құрады.

Экономиканың нақты секторы тұрақты қарқынмен дамуда. Өнеркәсіп өндірісі 2013 жылғы 1-жартыжылдықта 1,8%, оның ішінде тау-кен өндіру өнеркәсібі мен карьерлер өндіру 2,2% өсті. Ауылшаруашылығының өсуі осы кезеңде 1,4%, құрылыс 0,7%, жүк айналымы 0,9% құрады.

Ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесі 2013 жылғы 2-тоқсанда өзгермей, жылдық 5,5% деңгейде болды (2012 жылғы тамыздан бастап).

Инфляцияны және банк жүйесінің өтімділігін реттеу мақсатында Ұлттық Банк 2013 жылғы 2-тоқсанда ақша-кредит саясатының операцияларын жүргізуді жалғастырды. Мәселен, 2013 жылғы сәуір-маусымда шығарылған қысқа мерзімді ноттардың көлемі 26,9 млрд. теңгені құрады, бұл 2012 жылғы осындай кезеңге қарағанда 9 есе төмен. Банктерден тартылған депозиттердің көлемі осы кезеңде 972,8 млрд. теңгеге дейін 46,4% төмендеді. Көрсетілген кезеңде екінші деңгейдегі банктерге 1618,3 млрд. теңге жалпы сомаға қайта қаржыландыру қарыздары берілді, бұл 2012 жылғы сәуір-маусыммен салыстырғанда 24,3% ұлғайды.

Экономика субъектілерінің банк жүйесіне сенімінің тұрақты артуы байқалып отыр. Коммерциялық банктердегі жалпы депозиттер 2013 жылғы наурызбен салыстырғанда 4,2% (2012 жылғы маусыммен салыстырғанда 11,5%) ұлғая отырып, 2013 жылғы маусымда 10055,4 трлн. теңгені құрады. Бұл ретте жеке тұлғалардың депозиттері көлемінің өсуі 19,7% құрады.

Экономиканы кредиттеу 2013 жылғы наурызбен салыстырғанда 2013 жылғы маусымда 10545,0 млрд. теңгеге дейін 4,2% өсті. Халыққа берілген кредиттер көлемінің өсуі көрсетілген кезеңде 8,6% құрады.

2013 жылғы 2-тоқсанның инфляция болжамын бағалау

2013 жылғы 2-тоқсанда инфляцияның нақты қалыптасқан деңгейі 0,8% инфляцияның «Инфляцияға шолудың» өткен шығарылымында жарияланған

болжамдық мәндерінен (1,1-1,3%) төмен болып қалыптасты. Сәуірде және мамырда нақты инфляция болжамнан төмен болып қалыптасты, маусымда оған толық сәйкес келді.

Бағаның барынша көп өсуі 2013 жылғы 2-тоқсанда сәуір және мамыр айларында байқалды. Бұл ретте негізгі үлес ақылы қызмет көрсетуге тиесілі болды. Олардың құрылымында тұрғын үй коммуналдық қызметінің, оның ішінде суық сумен жабдықтаудың, кәріздің бағалары мен тарифтерінің өскендігін атап өткен жөн. Сонымен қатар медициналық қызметтер, көлік қызметтері, мәдени қызмет көрсету қымбаттады.

Азық-түлік және азық-түлікке жатпайтын тауарлардың қымбаттауы 2013 жылғы 2-тоқсанда қалыпты болды. Жеміс-көкөніс өнімі бағаларының бірінші кезекте маусымдық факторлардың пайда болуына байланысты көтерілгенін атап өту керек, қалған тауарлардың бағалары біршама тұрақты болды.

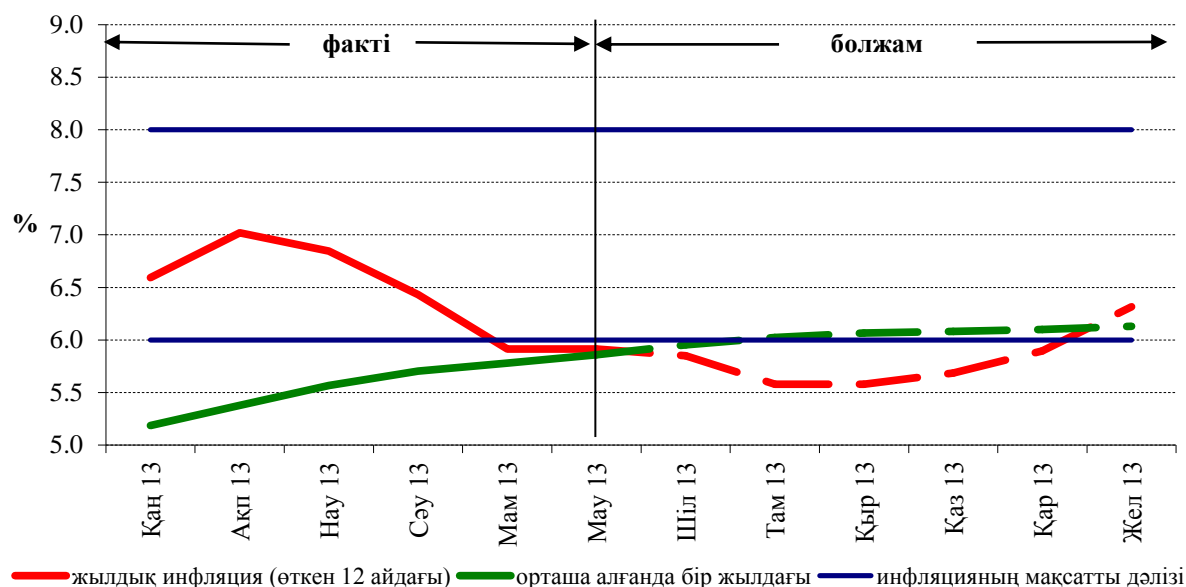
Инфляцияның жылдық көрсетілген нақты деңгейі 2013 жылғы маусымның қорытындылары бойынша жылдық көрсетумен 5,9% болды, бұл «Инфляцияға шолудың» өткен шығарылымында жарияланған болжамдық мәннен төмен.

Инфляцияның 2013 жылға арналған болжамы

Қазақстан Республикасының 2013 жылға арналған ақша-кредит саясатының негізгі бағыттарына сәйкес Ұлттық Банктің негізгі мақсаты баға тұрақтылығын қамтамасыз ету және жылдық инфляцияны 2013 жылғы қорытындылар бойынша 6-8% шегінде ұстау болып айқындалды (1-график).

1-график

2013 жылғы инфляция фактісі және болжамы

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылғы 3-тоқсанда жылдық инфляция біршама бәсеңдейді деп күтілуде, алайда жылдың аяғында оның деңгейі Ұлттық Банктің мақсатты дәлізінің шегіне қайтып келеді. Жалпы алғанда инфляция динамикасы 2012 жылғы көрсеткіштермен салыстырылатын болады. Бұл ретте инфляциялық процестердің күшею тәуекелдері әлемдік тауар нарықтарындағы тұрақсыз ахуал, шикізат пен азық-түліктің әлемдік бағасының жоғары деңгейі, Қазақстанның ішіндегі баға белгілеу тетігінің тиімсіздігі,

тауарлар мен қызмет көрсетулердің жекелеген нарықтарындағы төменгі бәсекелестік сияқты инфляция факторларының болуына байланысты. Сонымен қатар, халықтың ақша кірістерінің тұрақты өсуі, кредиттеу көлемінің өсуі, іскерлік белсенділіктің өсуі экономикада инфляциялық қордың сақталуына себепші болды.

Тұтыну нарығындағы баға тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін Ұлттық Банк Үкіметпен бірлесіп 2013 жылы нарықтарды қажетті тауарлармен қамтамасыз етуге, бәсекелестікті арттыруға, сауда инфрақұрылымын дамытуға, бағамен ымыраласу фактілерінің алдын алуға бағытталған инфляцияға қарсы саясатты іске асыруды жалғастырады. Ұлттық Банк елдің экономикалық дамуына барабар деңгейде оны сақтай отырып, ақша ұсынысын икемді реттеу бойынша шаралар қабылдауды жалғастырады.

2013 жылғы 3-тоқсанға арналған инфляция болжамы 0,7-0,9% болады (2012 жылғы 3-тоқсанда нақты инфляция 1,1% деңгейде қалыптасты). Осы кезеңде инфляция, бірінші кезекте, маусымдық фактордың ықпалымен қалыптасатын болады деп күтіледі. Жекелеген тауарлар (жұмыртқа, сүт өнімі, жеміс-көкөніс өнімі) бағаларының төмендеуі күтіледі. Жаңа оқу жылы басталатындықтан киім мен аяқ киім, кеңсе тауарлары мен кітап, білім беру қызметі бағаларының көтерілуі мүмкін.

2013 жылғы қыркүйектің қорытындылары бойынша жылдық инфляция 5,6-5,8% деңгейінде күтіледі.

2013 жылғы 4-тоқсанға арналған инфляция болжамы 2,6-2,8% болады (2012 жылғы 4-тоқсанда нақты инфляция 2,0% деңгейде қалыптасты), бұл 2013 жылғы желтоқсанның аяғындағы 6,3-6,5% жылдық инфляцияға сәйкес келеді.

Тұтыну нарығындағы бағалардың кейбір көтерілуі күтіледі, бұл осы кезеңге тән. Бұл маусымдық факторларға және мерекелерге байланысты тұтынушылық сұраныстардың жандануына байланысты. Осы кезеңде жеміс-көкөніс өнімі, жұмыртқа, сүт және ет өнімі, киім және аяқ-киім, тұрғын үй-коммуналдық қызмет көрсетудің жекелеген түрлер сияқты тауарлар мен қызметтер бағаларының өсуі мүмкін.

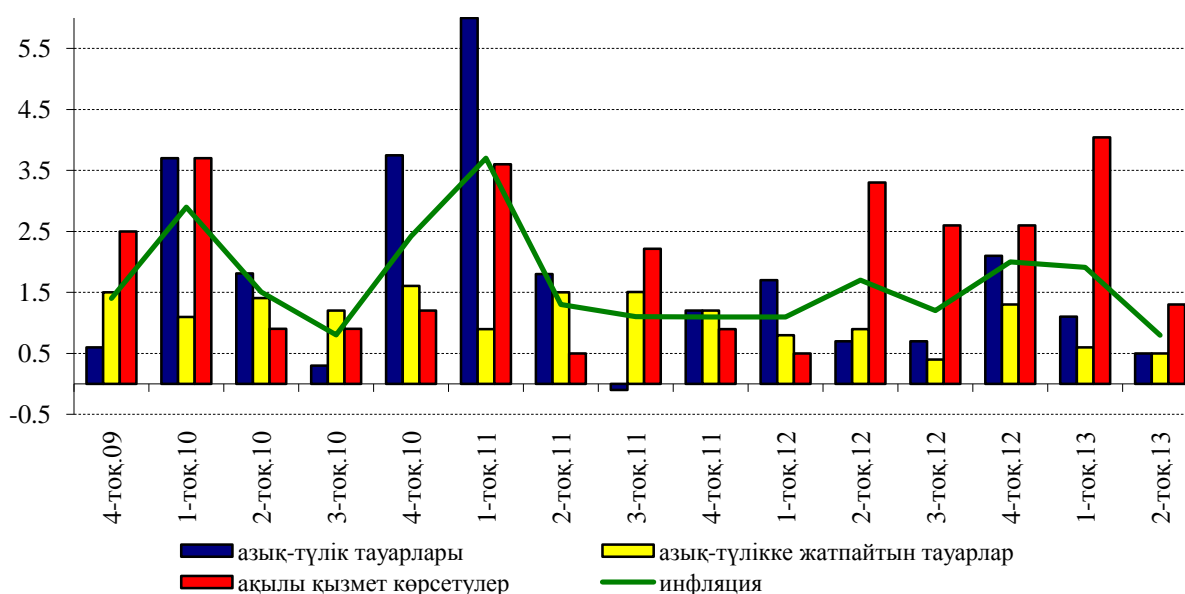
1. Инфляциялық процестер

1.1. Тұтыну бағалары

2013 жылғы 2-тоқсанда тоқсандық инфляцияның едәуір баяулауы байқалды, ол 0,8% деңгейде қалыптасты (2012 жылғы 2-тоқсанда – 1,7%), ал 2013 жылғы 1-тоқсанда ол 1,9% белгіде болды. 2013 жылғы сәуір-маусымда инфляция негізінен ақылы қызмет көрсету тарифтерінің 1,3% өсуі есебінен қалыптастырылды (3,3%). Азық-түлік тауарларының бағасы 2013 жылғы 2-тоқсанда 0,5% (0,7%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 0,5% (0,9%) өсті (2-график).

2-график

Тоқсандық инфляцияның және оның құрамдас бөліктерінің динамикасы (өткен кезеңге %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

2013 жылғы наурызбен салыстырғанда 2013 жылғы маусымда азық-түлік тауарларының ішінде көп дәрежеде жемістер мен көкөністер 3,3%, оның ішінде пияз 13,5%, картофель 13,4%, сәбіз 11,8%, сонымен қатар макарон өнімдері 0,8%, ұн, ет және ет өнімдері 0,5%, балық және теңіз өнімдері 0,6%, қант 0,4% қымбаттады. Көрсетілген кезеңде жұмыртқа бағасы 9,4%, жарма бағасы 2,7%, оның ішінде, қарақұмық жармасы 5,6%, күнбағыс майы 1,7%, күріш және жаңа сауған сүт бағасы 0,4% арзандады.

Азық-түлікке жатпайтын тауарлар тобында 2013 жылғы сәуір-маусымда киім мен аяқ киімнің бағасы 0,8%, оның ішінде маталар бағасы 0,8%, сыртқы киім бағасы 0,6%, сонымен қатар дәрі-дәрмек бағасы 0,5% өсті. Бензиннің мен дизель отынының құны 0,2% төмендеді.

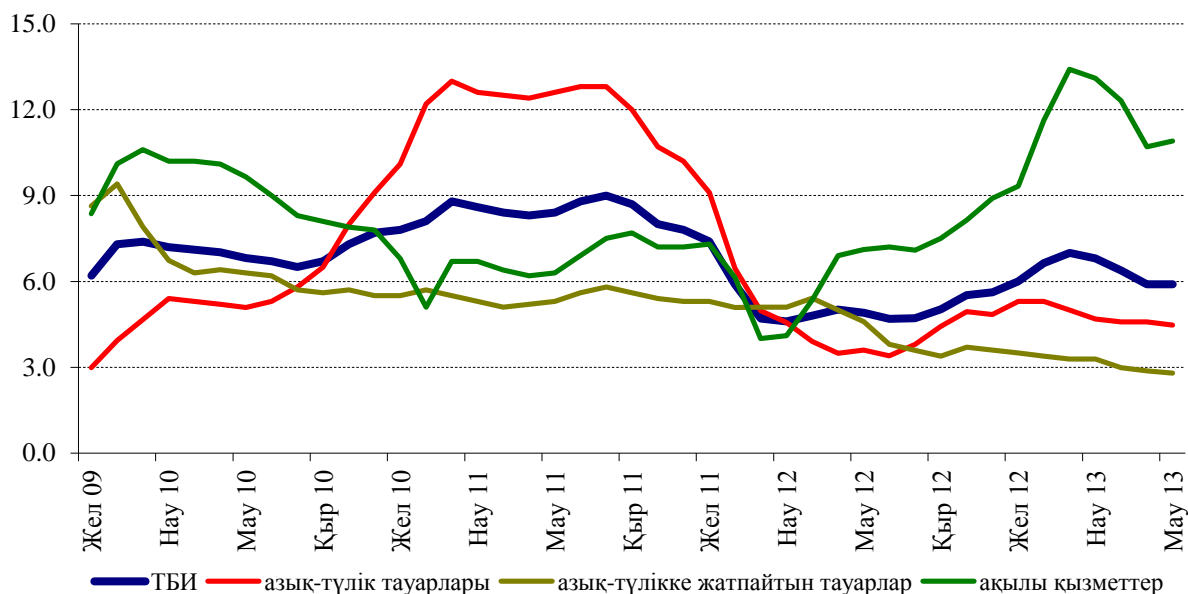
2013 жылғы 2-тоқсанда ақылы қызмет көрсету құрылымында тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық қызметтерінің ақысы 1,3% көтерілді. Бұл ретте суық су үшін ақы 5,2%, кәріз үшін ақы 4,2%, қоқыс жинау үшін ақы 2,3%, орталықтан жылыту үшін ақы 1,4% өсті. Сондай-ақ көлік қызметінің бағасы 1,5% (теміржол көлігі қызметінің 3,2% қымбаттауы есебінен), білім беру бағасы 0,5%, медициналық қызмет

көрсету бағасы 2,1%, сондай-ақ мейрамханалар мен қонақ үйлер қызметтерінің бағасы 1,8% өсті.

2013 жылғы маусымда инфляция жылдық көрсетумен 5,9% құрады (2012 жылғы желтоқсанда – 6,0%). 2012 жылғы маусыммен салыстырғанда 2013 жылғы маусымда азық-түлік тауарлары 4,5% (5,3%-ға), азық-түлікке жатпайтын тауарлар 2,8% (3,5%-ға), ақылы қызмет көрсетулер 10,9% (9,3%-ға) қымбаттады (3-график).

3-график

Жылдық инфляцияның және оның құрамдас бөліктерінің динамикасы (алдыңғы жылдың тиісті айына %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

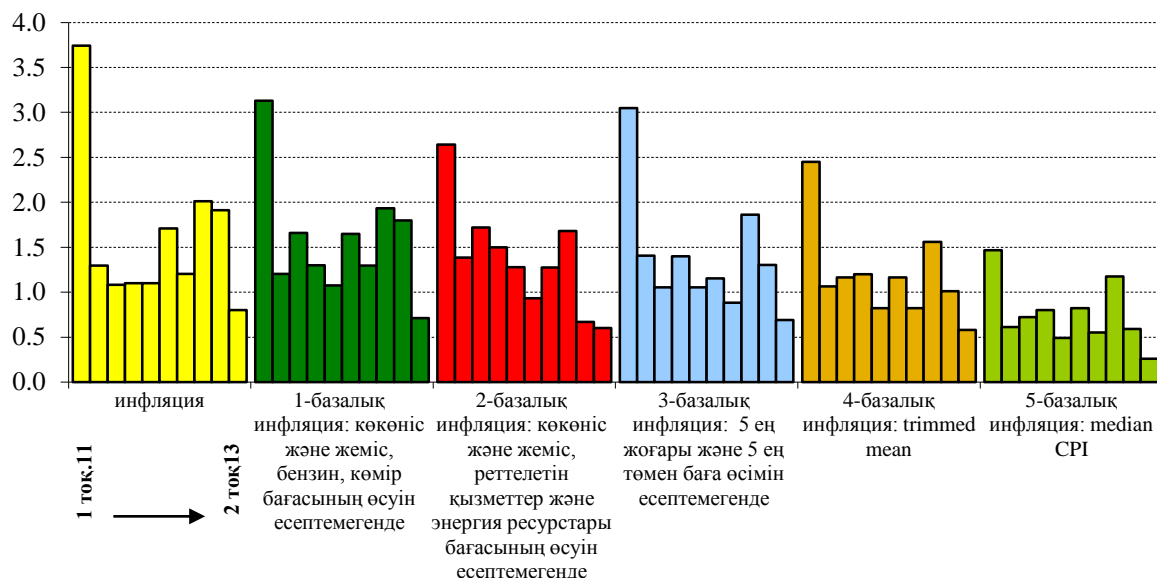
1.2. Базалық инфляция

2013 жылғы 2-тоқсанда базалық инфляцияның көрсеткіштері өткен тоқсанмен салыстырғанда барынша төменгі деңгейде қалыптасты. 2012 жылғы тиісті кезеңімен салыстырғанда, базалық инфляцияның барлық көрсеткіштері бойынша неғұрлым төмен қарқындар байқалды.

2013 жылғы 2-тоқсанда базалық инфляцияның барлық көрсеткіштері жалпы инфляция деңгейінен асқан жоқ (4-график). Бұл базалық инфляцияны есептеу кезінде алып тасталатын жекелеген тауарлар мен қызмет бағаларының жоғары өсу қарқынына себепші болды. Атап айтқанда, оларға жеміс-көкөніс өнімін, тұрғын үй-коммуналдық сала қызметін, көлік қызметін жатқызуға болады.

4-график

Тоқсандық инфляцияның және базалық инфляцияның динамикасы (өткен кезеңге %-бен)

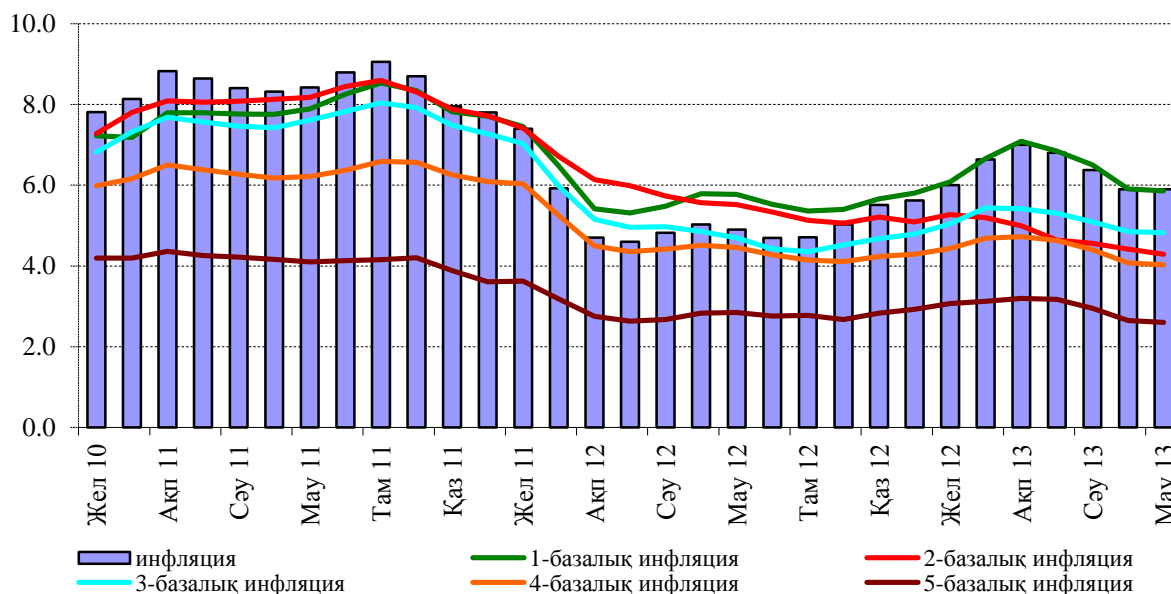
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

Базалық инфляцияның жылдық көрсетілген көрсеткіштері 2013 жылғы сәуір-маусымда бәсеңдеді (5-график). Базалық инфляцияның жылдық көрсетудегі барлық көрсеткіштері 2013 жылғы маусымның қорытындысы бойынша жалпы инфляцияның мәнінен асқан жоқ.

2013 жылғы маусымның қорытындысы бойынша базалық инфляцияның жылдық көрсетудегі барлық көрсеткіштері 2012 жылғы желтоқсанның көрсеткіштерімен салыстырғанда неғұрлым төмен деңгейде қалыптасты (5-график).

5-график

Жылдық инфляцияның және базалық инфляцияның динамикасы (өткен жылдың тиісті айына %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

1.3. Экономиканың нақты секторындағы бағалар

1.3.1. Өнеркәсіп өндірісіндегі бағалар

2013 жылғы 2-тоқсанда өнеркәсіп өнімдерін шығаратын кәсіпорындардың бағалары 7,1% төмендеді (2012 жылғы 2-тоқсанда 3,0% төмендеді). Өндірілген өнім құнының бағасы 7,7% төмендеді, бұл ретте оның құрамындағы аралық тұтыну өнімінің бағасы 9,0% төмендеді, өндіріс құралдарының бағасы 1,6% өсті, тұтыну тауарларының бағасы 1,8%-ға қымбаттады. Өндірістік сипаттағы қызметтер 0,7% қымбаттады.

2013 жылғы 2-тоқсанда тау-кен өндіру саласындағы бағалар 10,0% төмендеді, бұған 2012 жылдың осындай кезеңімен салыстырғанда мұнай бағасының неғұрлым төмен болуы себепші болды (2012 жылғы 2-тоқсанда 5,1% төмендеді).

Энергия ресурстарының құны өткен тоқсанда 1,6% ұлғайғаннан кейін 2013 жылғы 2-тоқсанда 10,0% төмендеді (2012 жылғы 2-тоқсанда 3,9% төмендеді). Шикізат энергия ресурстарының құрамында мұнай өндіру бағасы мамырдағы өсу есебінен 9,3% төмендеді (2012 жылғы 2-тоқсанда 6,1% төмендеді), газ конденсатының құны 22,1% төмендеді (2012 жылғы 2-тоқсанда 0,2% өсті).

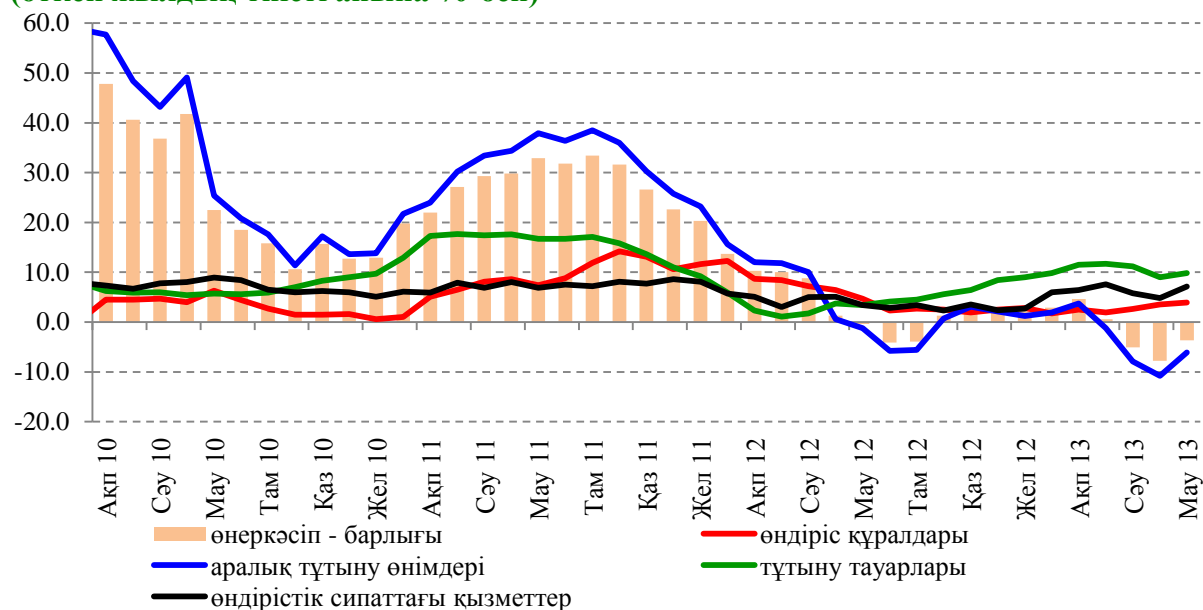
Өндеуші өнеркәсіптегі бағалар өткен тоқсанда 0,8% төмендегеннен кейін есепті кезеңде 1,6% төмендеді (2012 жылғы 2-тоқсанда 0,2% төмендеді). Бұл ретте 2013 жылғы 2-тоқсанда өнеркәсіптің металлургия саласындағы бағалар 5,7%, тамақ өнімдерін өндіру 1,5%, мұнай өндеу өнімдерінің бағасы 5,5% төмендеді.

Электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны желдету салаларында 2013 жылғы 2-тоқсанда бағалар 1,0% өсті (2012 жылғы 2-тоқсанда 8,8% өсті).

2013 жылғы маусымда өнеркәсіп өндірісінде жылдық көрсетумен бағаның төмендеуі (2012 жылғы маусыммен салыстырғанда 2013 жылғы маусымда) 3,7% құрады (2013 жылғы наурызда жылдық көрсетуде бағаның өсуі 0,6% құрады) (6-график).

6-график

Өнеркәсіп өнімін өндіруші кәсіпорындардың бағалары индексінің динамикасы (өткен жылдың тиісті айына %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

Өндірілген өнім бағасы жылдық көрсетумен 4,4% төмендеді, бұл ретте аралық тұтыну өнімінің бағасы 6,1% төмендеді, тұтыну тауарлары 9,8% қымбаттады, өндіріс құралдарының бағасы 3,9% өсті. Өндірістік сипаттағы қызметтер 7,1% қымбаттады.

1.3.2. Ауыл шаруашылығындағы бағалар

2012 жылғы 2-тоқсанда барлық арналар бойынша сатылған ауыл шаруашылығы өнімдерінің бағасы 3,1% өсті (2012 жылғы 2-тоқсанда 2,5% төмендеді). Ауыл шаруашылығындағы бағалар динамикасы өсімдік шаруашылығымен салыстырғанда мал шаруашылығындағы бағалардың барынша жоғары төмендеуінің әсер етуімен қалыптасты.

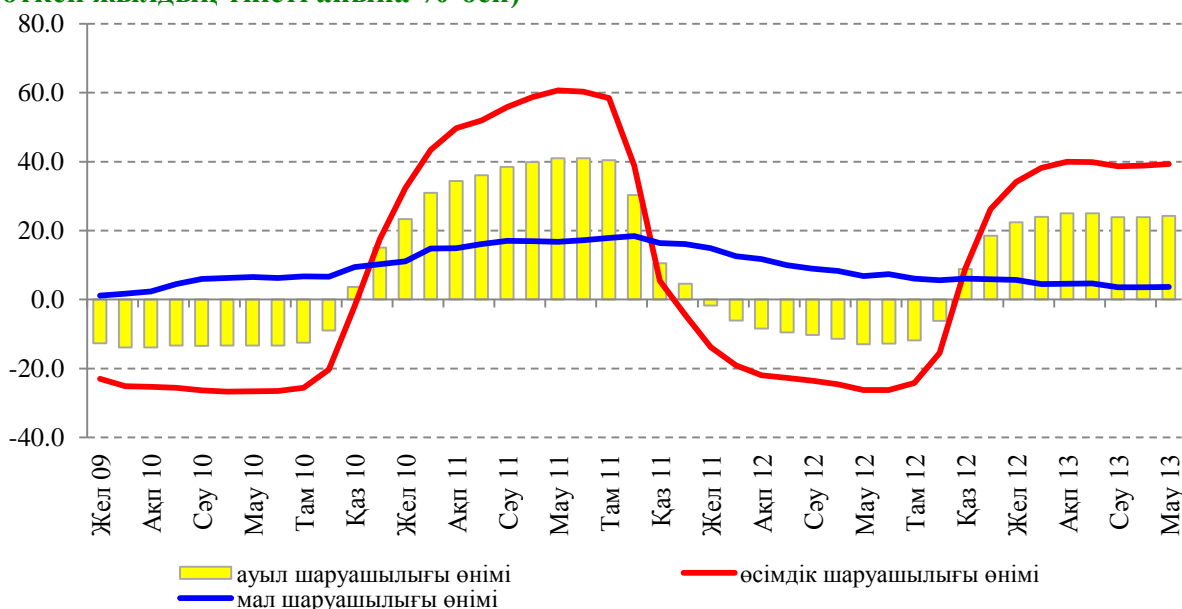
Өткен тоқсанда бағалардың 3,9% көтерілуімен салыстырғанда, 2013 жылғы сәуір-маусымда өсімдік шаруашылығы өнімінің бағасы 1,9% төмендеді (2012 жылғы 2-тоқсанда 1,6% төмендеді). Өсімдік шаруашылығының құрамында дәнді дақылдардың бағасы 2,5%, көкөністің бағасы 1,4% төмендеді, картоп бағасы 3,1% өсті.

Мал шаруашылығы өнімдерінің бағасы 2013 жылғы 1-тоқсанда баға 2,1% өскеннен кейін 2013 жылғы 2-тоқсанда 4,7% төмендеді (2012 жылғы 2-тоқсанда 3,7% төмендеді). 2013 жылғы сәуір-маусымда мал және құс етінің бағасы 1,2%, шикі сүттің бағасы 6,0%, жұмыртқа бағасы 17,9% төмендеді.

2013 жылғы маусымның қорытындысы бойынша ауыл шаруашылығы өнімінің бағасы жылдық көрсетумен 24,3% көтерілді. Бұл ретте өсімдік шаруашылығы өнімі 39,3% қымбаттады, мал шаруашылығы өнімінің бағасы 3,7% өсті (7-график).

7-график

Ауыл шаруашылығы өнімі бағалары индексінің динамикасы (өткен жылдың тиісті айына %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

1.3.3. Кәсіпорындар мониторингі

2013 жылғы 2-тоқсанда кәсіпорындардың дайын өніміне сұраныс жалпы алғанда экономиканың нақты секторы бойынша өсті, мұны сұраныстың өзгеруінің диффузиялық индексінің 53,1 деңгейге дейін (2013 жылғы 1-тоқсандағы 46,7-ден) өсуі растайды. Көрсеткіш өніміне сұраныс ұлғайған (24,6%-ға дейін, 2013 жылғы 1-тоқсандағы 17,6%-дан) кәсіпорындар үлесінің айтарлықтай ұлғаюы және өніміне

сұраныстың төмендеуін (18,3%-ға дейін, 2013 жылғы 1-тоқсандағы 24,3%-дан) атап өткен кәсіпорындар үлесінің едеуір азаюы есебінен болды.

Дайын өнімге сұраныстың өсуі өніміне сұраныс төмендеген «электр энергиясын, газды және суды өндіру және бөлу» салаларын қоспағанда, барлық салаларда байқалды, мұнда өнімге сұраныстың диффузиялық индексі бұл салада 41,2-ға дейін (2013 жылғы 1-тоқсандағы 58,9) төмендеді. Сұраныстың барынша көп өсуі «қонақ үйлер және мейрамханалар», «өңдеу өнеркәсібі» және «сауда, автомобильдерді жөндеу, тұрмыс өнімдері және жеке пайдалану заттары» (бұдан әрі – сауда) сияқты салаларда байқалды: диффузиялық индекс осы салалар бойынша, тиісінше, 2013 жылғы 1-тоқсандағы 46,4, 44,2 және 43,9-дан 62,1, 54 және 52,3-ға дейін көтерілді. Өндіруші салада дайын өнімге сұраныс өткен тоқсандағы деңгейде қалды.

2013 жылғы 2-тоқсанмен салыстырғанда 2013 жылғы 3-тоқсанда жалпы алғанда нақты сектор бойынша дайын өнімге сұраныстың айтарлықтай өсуі күтілуде: сұраныстың өзгеруінің диффузиялық индексі кәсіпорындардың күтуі бойынша 57 болды. Бұл ретте, сұраныстың өсуі салалардың көпшілігінде күтіледі, неғұрлым елеулісі «сауда, автомобильдерді жөндеу, тұрмыс өнімдері және жеке пайдалану заттары» (диффузиялық индекс – 50,5), өндіруші өнеркәсіп (57,7) және ауылшаруашылығы (59,1) салаларында болды. Сонымен қатар, сұраныстың айтарлықтай төмендеуі «қонақ үйлер және мейрамханалар» саласында күтілуде (2013 жылғы 2-тоқсандағы 62,1-ден 49-ға дейін).

Жалпы алғанда 2013 жылғы 2-тоқсанда нақты сектор бойынша кәсіпорындардың дайын өнімі бағаларының қарқыны едәуір баяулап, қалыпты өсуі жалғасты: дайын өнімнің бағалары өзгеруінің диффузиялық индексі 53,1 (2013 жылғы 1-тоқсанда – 57,4) болды, бұл ретте бағалардың өсуін белгілеген кәсіпорындардың саны 14,1%-ға дейін (2013 жылғы 1-тоқсандағы 20,7%-дан) азайды, ал бағалардың төмендеуін белгілеген кәсіпорындар саны 7,8%-ға (2013 жылғы 1-тоқсандағы 6%-дан) ұлғайды.

Көптеген салаларда дайын өнім бағаларының өсуі бәсеңдеді, барынша бәсеңдеу «электр энергиясын, газды және суды өндіру және бөлу» (диффузиялық индексі 2013 жылғы 1-тоқсандағы 69,8-ден 56,4-ке дейін төмендеді), сауда (диффузиялық индексі 2013 жылғы 1-тоқсандағы 59,2-ден 54,2-ге дейін төмендеді) саласында болды. Дайын өнім бағасының төмендеуі ауыл шаруашылығында (диффузиялық индексі 2013 жылғы 1-тоқсандағы 50,7-ден 46,5-ке дейін төмендеді) және өндіру өнеркәсібінде (диффузиялық индексі 2013 жылғы 1-тоқсандағы 55,7-ден 47-ге дейін төмендеді) болды.

Тұтыну өнімдерін өндіруші және қызмет көрсету кәсіпорындардың дайын өнім бағалары (бұдан әрі – тұтыну өнімдері мен қызмет көрсету бағалары) 2013 жылғы 2-тоқсанда өсуді біршама бәсеңдетті: диффузиялық индекс 53,1 (2013 жылғы 1-тоқсанда 57,4 болған) болды.

2013 жылғы 3-тоқсанда жалпы алғанда экономиканың нақты секторы бойынша 2-тоқсанмен (диффузиялық индексі 55 болды) салыстырғанда «электр энергиясын, газды және суды өндіру және бөлу», «құрылыс» және «қонақ үйлер мен мейрамханалар» салаларында бағалардың өсу қарқынының төмендеуі себепші болған кейбір бәсеңдеуімен дайын өнім бағаларының қалыпты өсуінің жалғасуы күтіледі. Бағалардың өсу қарқынның барынша ұлғаюы ауыл шаруашылығында және өндіруші өнеркәсіпте күтіледі.

2013 жылғы 3-тоқсанда тұтыну өнімдері мен қызмет көрсету бағалары бойынша осындай өсу үрдісі жалғасуы, тұтастай алғанды нақты сектор бойынша күтіледі. Бұл ретте, баға өзгеруінің диффузиялық индексі 2013 жылғы 2-тоқсандағы 53,1-ден 54,9-ға дейін ұлғаяды.

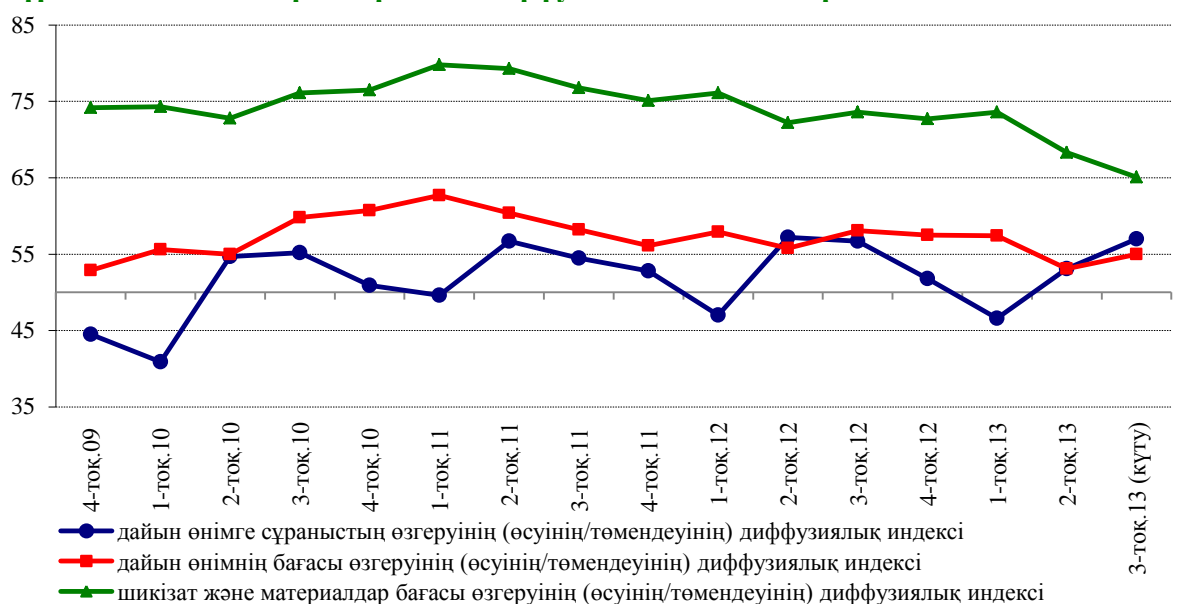
2013 жылғы 2-тоқсанда, шикізат пен материалдар бағаларының өсу қарқыны едәуір төмендеді: баға өзгеруінің диффузиялық индексі 68,3 (2013 жылғы 1-тоқсанда – 73,6) болды. Бағаның өсу қарқынының төмендеуі өңдеу өнеркәсібі (диффузиялық индексі 2013 жылғы 1-тоқсандағы 74,7-ден 65-ке дейін төмендеді), сауда (70,2-ден 64,3-ке дейін), ауылшаруашылығы (78,9-дан 74,2-ке дейін), өңдеу өнеркәсібі (72,9-дан 66,3-ке дейін) және «электр энергиясын, газды және суды өндіру және бөлу» (76,7-ден 70,3-ке дейін) салаларында байқалды.

2013 жылғы 3-тоқсан бойынша шикізат пен материалдар бағаларының өзгеруінің диффузиялық индексі кәсіпорындардың күтуі бойынша 65,1 белгіге дейін түсті, бұл 2-тоқсанмен салыстырғанда бағалардың өсуінің жекелеген бәсеңдеуін білдіреді. Көрсеткіш бағалардың өсуін күткен кәсіпорындар үлесінің азаюы есебінен 2013 жылғы 2-тоқсандағы 3%-дан 1,1%-ға дейін төмендеді.

Осылайша, тиісті диффузиялық индекстердің динамикасы 2013 жылғы 3-тоқсан бойынша кәсіпорындардың күтулері дайын өнімге сұраныстың айтарлықтай өсуімен, олардың бағасының өсу қарқынының аздап ұлғаюымен және шикізат пен материалдар бағасының өсу қарқынының төмендеуіне байланысты (8-график).

8-график

Сұраныс пен бағалар өзгерісінің диффузиялық индекстері

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2. Инфляция факторлары

2.1. Жиынтық сұраныс

2013 жылғы 1-тоқсанда түпкілікті пайдалану әдісі бойынша ЖІӨ 2012 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда бағалау бойынша, нақты көрсетумен 4,7% ұлғайды (2012 жылғы 1-тоқсанда өсім бағалау бойынша 5,4%, 2012 жылғы 4-тоқсанда өсу – 3,9% болды).

ЖІӨ-нің 2013 жылғы 1-тоқсандағы өсуі үй шаруашылықтарының ағымдағы тұтынуына жұмсалатын шығыстардың ұлғаюымен байланысты түпкілікті тұтынуға жұмсалған шығыстардың және мемлекеттік басқару органдары шығыстарының өсуі және жалпы жинақтың және таза экспорттың төмендеуі әсерінен қалыптасты.

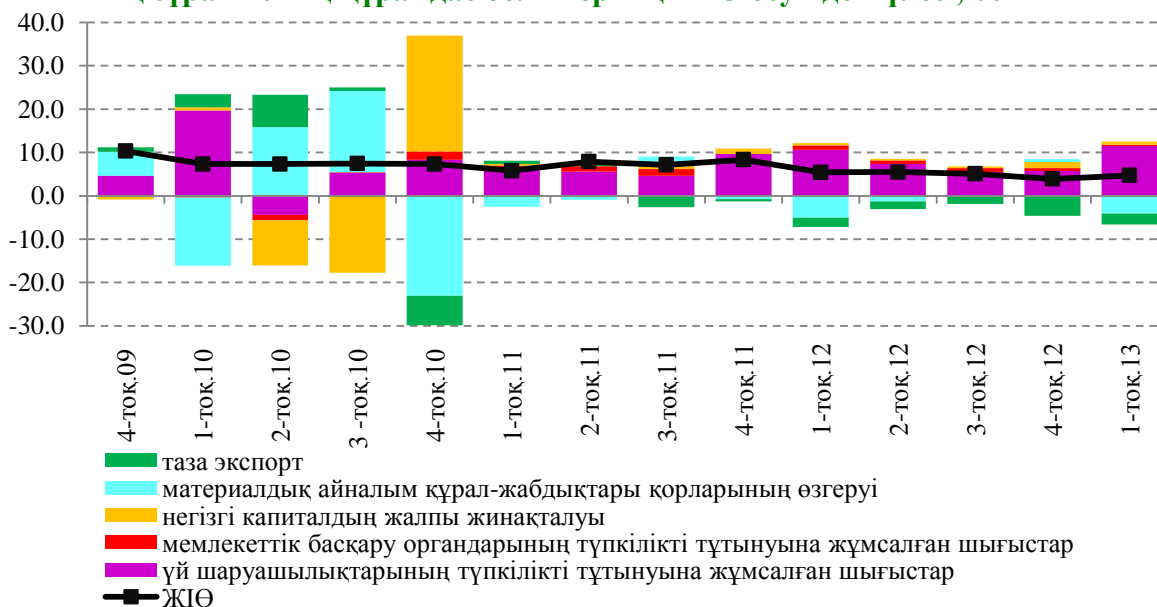
Жалпы алғанда, бағалау бойынша, 2012 жылдың тиісті тоқсанымен салыстырғанда түпкілікті тұтыну шығыстары 2013 жылғы 1-тоқсанда 10,4% өсті (2012 жылғы 4-тоқсанда 8,5% өсті), жалпы жинақталған қаражат 25,2%-ға ұлғайды (8,0%-ға өсті), ал таза экспорт 22,9% төмендеді (теріс мәні 3,8 есе ұлғайды).

Нәтижесінде үй шаруашылықтарының және мемлекеттік басқару органдарының тұтынуына жұмсалған шығыстар ЖІӨ-нің тиісінше (+)11,5% және (+)0,3% мөлшерінде қалыптасуына оң үлес қосты, жалпы жинақталған қаражат ЖІӨ-ні (-)3,4%-ға қысқартты.

Бұл ретте жалпы жинақтау құрамында негізгі капиталды жинақтау үлесіне (+)0,7%, ал материалдық айналым қаражаты қорларының өзгеруіне (-)4,1% тиесілі. Өз кезегінде таза экспорт ЖІӨ-нің (-)2,5% мөлшерде өсуіне теріс әсерін тигізді (9-график).

9-график

Жиынтық сұраныстың құрамдас бөліктерінің ЖІӨ өсіндегі үлесі, %

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

2.1.1. Жеке тұтыну және инвестициялық сұраныс

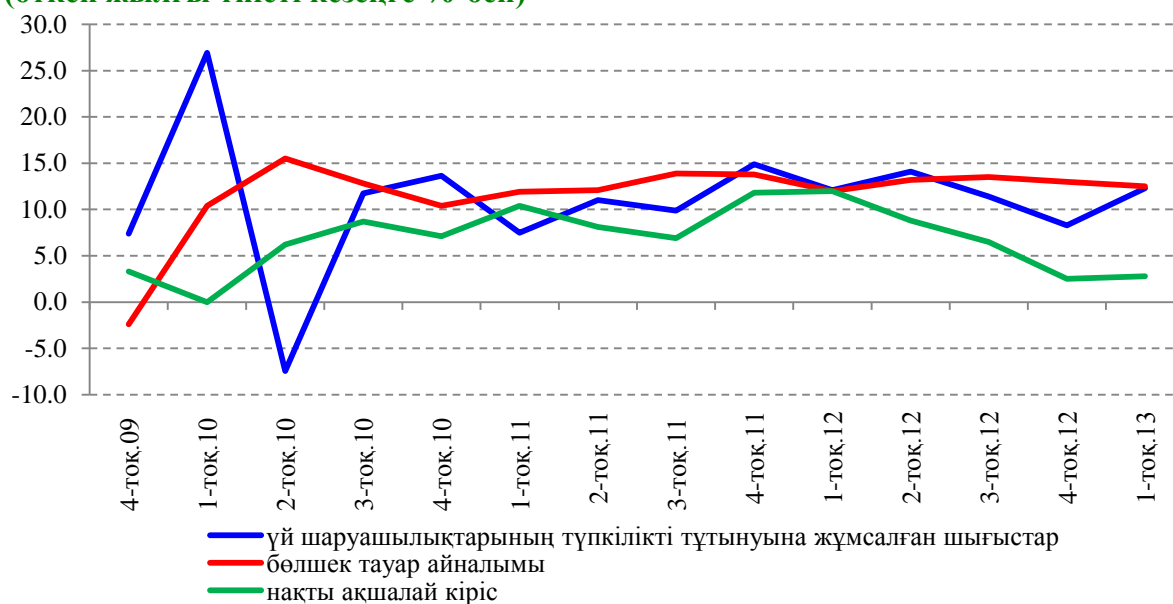
2013 жылғы 1-тоқсанда үй шаруашылықтарының түпкілікті тұтынуына жұмсалған шығыстар 2012 жылғы тиісті кезеңге қарағанда 12,3%-ға (2012 жылғы 4-тоқсанда өсуі – 8,3%) ұлғайды.

Нақты көрсеткіштегі жан басына шаққандағы ақша кірісінің өсу қарқыны 2013 жылғы 1-тоқсанда 9,8% деңгейге дейін жылдамдатылды (2012 жылғы 4-тоқсанда – өсуі 8,3%), ал нақты көрсетуде 2,8% деңгейге дейін (өсуі – 2,5%) жылдамдатылды. Бұл ретте, халықтың табысы бөлшек тауар айналымына елеулі әсер еткен жоқ, оның өсу қарқыны 2012 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда шамалы бәсеңдеді, ол 12,5% болды (2012 жылғы 4-тоқсанда – өсуі 13,0%).

Бөлшек тауар айналымының өсу қарқынының баяулауы аз болды, алайда ЖІӨ-нің түпкілікті пайдалану әдісімен негізгі құрамдас бөліктерінің бірі, атап айтқанда, үй шаруашылықтарын түпкілікті тұтыну шығыстарының өсуі едәуір қысқарды, ол 12,3%-ға дейін ұлғайды, мұнда осы өсу осыдан бір тоқсан бұрын 8,3%-ға жеткен болатын (10-график).

10-график

Халықтың шығыстары мен кірістерінің динамикасы (өткен жылғы тиісті кезеңге %-бен)

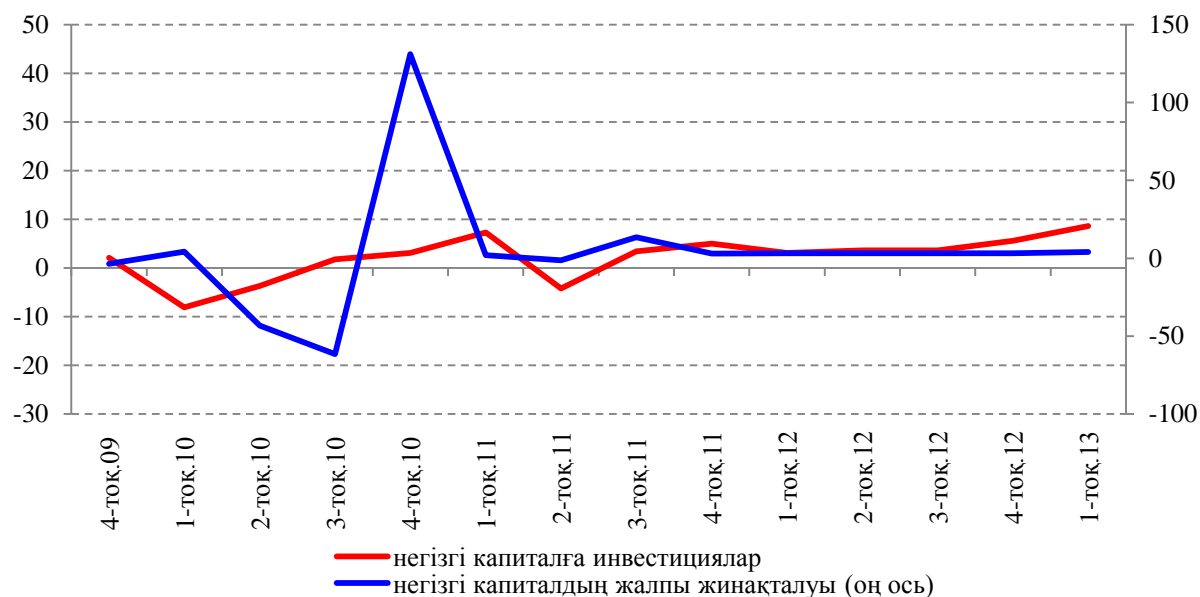
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

Халықтың кірісінің өсуінің баяулауы кейбір дәрежеде өсіп келе жатқан кредиттік белсенділікпен өтелді. 2013 жылғы 1-тоқсанда халықты кредиттеу тұтастай алғанда 3,9%-ға ұлғайды, бұл ретте азаматтардың тұтынушылық мақсаттарына кредиттеу 6,3% өсті.

Кәсіпорындардың өсіп келе жатқан инвестициялық белсенділігіне қарамастан, оның нәтижесінде негізгі капиталға инвестициялардың көлемі 2013 жылғы 1-тоқсанда 8,6%-ға көтерілді (2012 жылғы 4-тоқсанда өсу 5,6% болды), негізгі капиталды жалпы жинақталуының ұлғаюы барынша ұстамды болды және алдыңғы тоқсанға қатысты өсу қарқыны 4,1%-ға дейін (өсу – 3,3%) ұлғайды (11-график).

11-график

Негізгі капиталға инвестицияларға жұмсалатын шығыстардың динамикасы (өткен жылғы тиісті кезеңге %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

2.1.2. Мемлекеттік тұтыну

2013 жылғы 1-тоқсанда мемлекеттік басқару органдарының түпкілікті тұтынуына арналған шығыстар 2012 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда 4,1%-ға (2012 жылғы 4-тоқсанда – өсуі 9,0%) өсті.

Тұтастай алғанда, 2013 жылғы 1-тоқсанда мемлекеттік бюджеттің шығыстары 1421,6 млрд. теңге сомаға немесе ЖІӨ-ге шаққанда 21,5%-ға қаржыландырылды (2012 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 3,2% өсті).

Мемлекеттік бюджеттің ағымдағы шығындары 1,2 трлн. теңге болды, бұл 2012 жылғы 1-тоқсанға қарағанда 10,9%-ға көп. Ағымдағы шығындар құрамында 2012 жылғы осындай тоқсанмен салыстырғанда шетелге ағымдағы трансферттерге арналған шығындар (35,2 есе), басқа да ағымдағы шығындар (6,3 есе), ішкі заемдар бойынша сыйақылар (32,5%) және жалақы (5,0%) төлеу айтарлықтай ұлғаюды көрсетті. Бұл ретте қызметті сатып алуға (86,9%), тауарлар сатып алуға (77,6%), заңды тұлғаларға ағымдағы трансферттер (22,5%) арналған шығындар қысқарды.

Мемлекеттік бюджеттің күрделі шығындары 2013 жылғы 1-тоқсанда 2012 жылғы осындай кезеңмен салыстырғанда негізінен, негізгі капиталды құруға шығыстардың төмендеуі есебінен 15,3%-ға төмендеді.

Бюджеттік кредиттер 2012 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 2013 жылғы 1-тоқсанда 49,2%-ға, қаржы активтерін сатып алу шығыстары 20,1%-ға төмендеді.

2013 жылғы қаңтар-наурызда мемлекеттік бюджеттің түсімдері 1506,7 млрд. теңге немесе ЖІӨ-ге шаққанда 14,0% болды, бұл 2012 жылғы қаңтар-наурызбен салыстырғанда 8,8%-ға көп. Мемлекеттік бюджет кірістерінің құрылымында мына бап бұрынғысынша басым тұр: салық түсімдері – 72,4% (2011 жылғы 4-тоқсанда – 69,8%), ресми трансферттер – 25,3% (28,2%). Ресми трансферттердің жоғары емес үлесі республикалық бюджетке Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан кепілді трансферттердің 380,0 млрд. теңге мөлшерінде түсуімен қамтамасыз етілді.

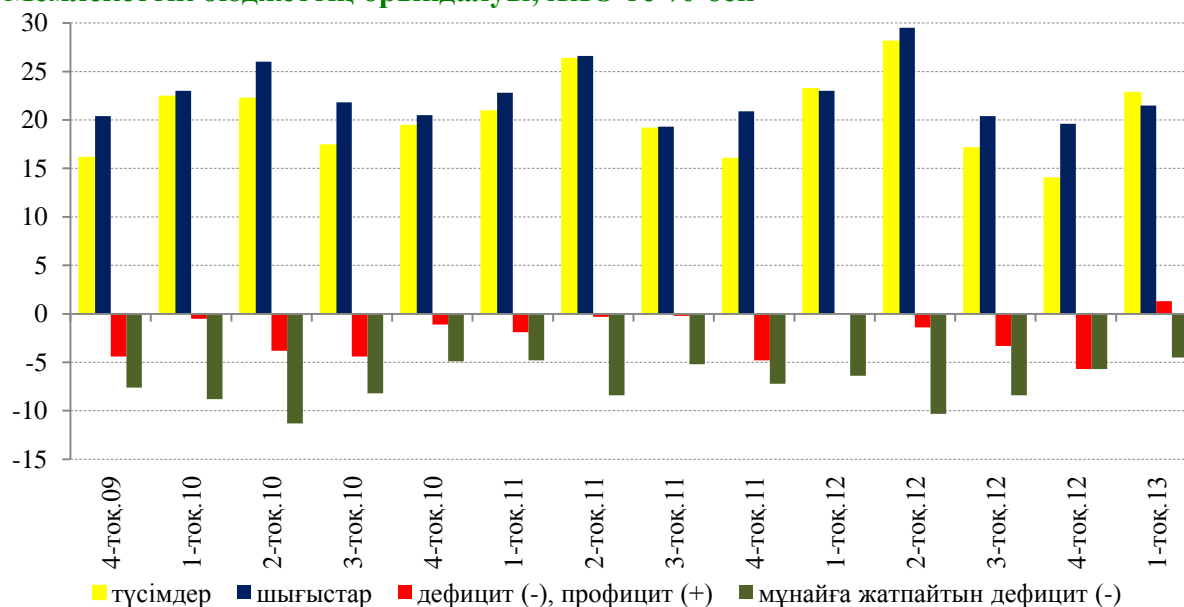
Тұтастай алғанда, 2013 жылғы 1-тоқсанда салық түсімдерінен түскен кірістің көрсеткіштері 2012 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 12,8%-ға ұлғайды. Өсу қосылған құнға салық бойынша, акциздер бойынша, корпоративтік табыс салығы бойынша, әлеуметтік салық бойынша түсімдердің ұлғаюымен қамтамасыз етілді.

2013 жылғы 1-тоқсанда 2012 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда салықтық емес түсімдер 25,2%-ға ұлғайды, негізгі капиталды сатудан түскен түсімдер 45,7%-ға ұлғайды, мұнда трансферттерден түскен түсімдер 2,6%-ға төмендеді.

2013 жылғы 1-тоқсанда шығыстардан кірістердің асып түсу нәтижесінде мемлекеттік бюджет 85,1 млрд. теңге немесе ЖІӨ-ге шаққанда 1,3% (2012 жылғы 1-тоқсанда 8,1 млрд. теңге немесе ЖІӨ-ге шаққанда 0,1% мөлшерінде профицит) профицитпен қалыптасты (12-график). Ұлттық қордан республикалық бюджетке 380,0 млрд. теңге мөлшерінде аударылған кепілді трансферттер болмағанда, 2013 жылғы 1-тоқсанда республикалық бюджет 294,9 млрд. теңге мөлшеріндегі мұнайға жатпайтын дефицитпен аяқталар еді.

12-график

Мемлекеттік бюджеттің орындалуы, ЖІӨ-ге %-бен

Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

Қаржы министрлігі 2013 жылғы 1-тоқсан ішінде негізінен мемлекеттік эмиссиялық бағалы қағаздарды шығару арқылы 160,1 млрд. теңге мөлшерінде қарыз қаражатын тартты. Осы кезеңде сондай-ақ бұдан бұрын шығарылған бағалы қағаздар бойынша борыштық міндеттемелер 50,1 млрд. теңге сомасына өтелді. Нәтижесінде Ұлттық Банктегі Қазақстан Республикасы Үкіметінің шотындағы қалдық 195,1 млрд. теңгеге ұлғайды.

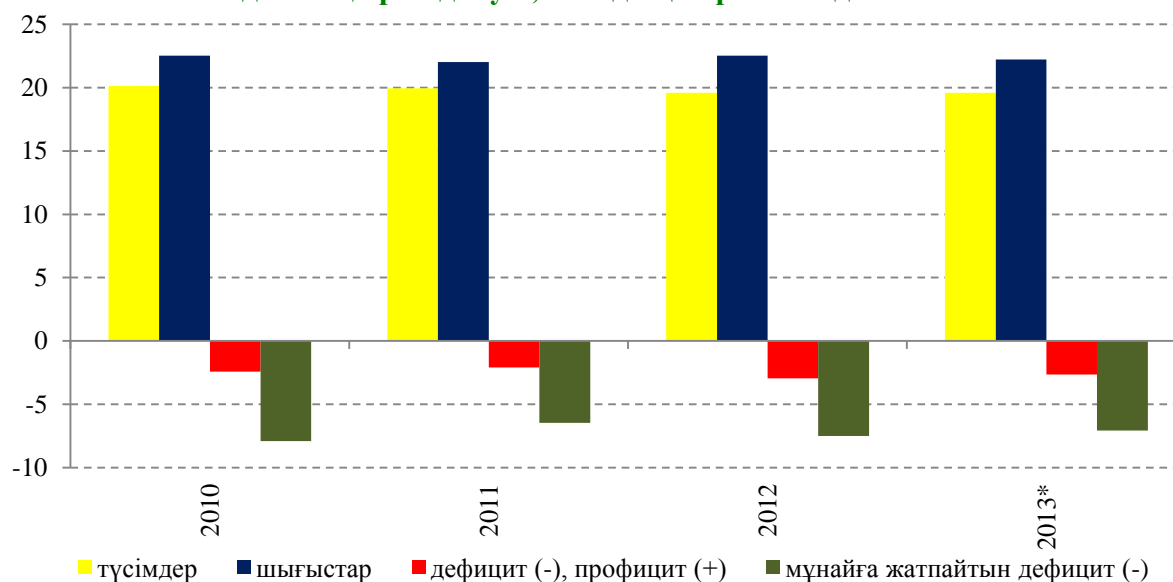
2013 жылғы 1-тоқсанда Үкіметтің ішкі борышы 3025,7 млрд. теңгеге (ЖІӨ-ге шаққанда 45,8%) дейін ұлғайды, яғни 2012 жылдың 1-тоқсанымен салыстырғанда 36,5%-ға көп (ЖІӨ-ге шаққанда 37,1%). Өсу мемлекеттік ұзақ мерзімді қазынашылық міндеттемелерді (МЕУКАМ), мемлекеттік ұзақ мерзімді жинақтаушы қазынашылық міндеттемелерді (МЕУЖКАМ) және мемлекеттік орташа мерзімді қазынашылық міндеттемелерді (МЕОКАМ) шығарумен қамтамасыз етілді.

Үкіметтің сыртқы борышы 2013 жылғы 1-тоқсанда 2012 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда (ЖІӨ-ге 10,8%) 8,2% ұлғайды және 700,2 млрд. теңге (ЖІӨ-ге 10,6%) болды.

Жылдық көрсетуде мемлекеттік бюджет дефицитінің ұлғаю үрдісі байқалды. 2013 жылғы 1-тоқсанда дефицит жылдық көрсетуде ЖІӨ-ге 2,6% (2012 жылғы 1-тоқсанда – ЖІӨ-ге 1,6%) болды (13-график).

13-график

Мемлекеттік бюджеттің орындалуы, жылдық көрсетілімде ЖІӨ-ге %-бен

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

* - 2012 жылғы 2-тоқсаннан бастап 2013 жылғы 1-тоқсан аралығындағы кезең үшін

2.1.3. Сыртқы сектор

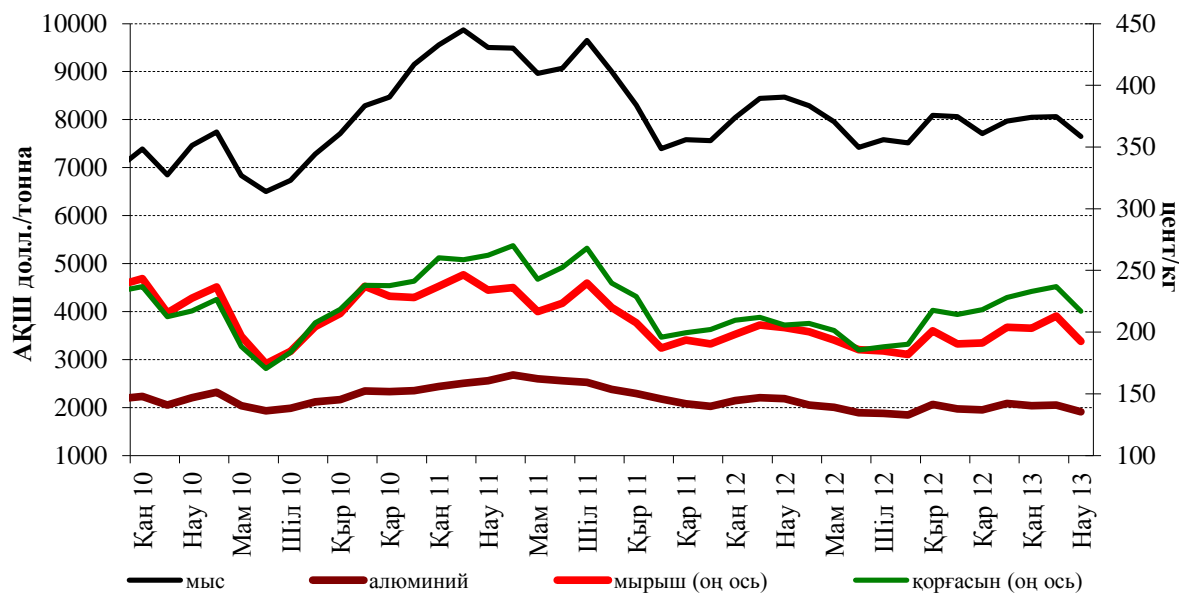
– Әлемдік бағалар

2013 жылғы 1-тоқсанда әлемдік тауар нарықтарындағы ахуал тұтастай алғанда, бағаның төмендеуімен сипатталды.

2013 жылғы 1-тоқсанда мыстың бағасы орташа алғанда 0,06%-ға аздап төмендеп, мүлдем өзгерген жоқ және осы кезеңде орташа алғанда бір тонна үшін 7918,0 АҚШ долл. деңгейінде қалыптасты. Алюминийдің бағасы, 2013 жылғы 1-тоқсанда 0,15%-ға төмендеді және бір тонна үшін 2000,0 АҚШ долл. болды. Қорғасынның әлемдік бағасы 2013 жылғы қаңтар-наурызда 4,0% өсті, орташа алғанда кезең үшін бір килограмм 229,0 цент болды. Мырыштың бағасы бір килограмм үшін кезеңдегі орташа бағасы 202,9 цент кезінде 3,9%-ға өсті (14-график).

14-график

Металдың әлемдік бағасының динамикасы

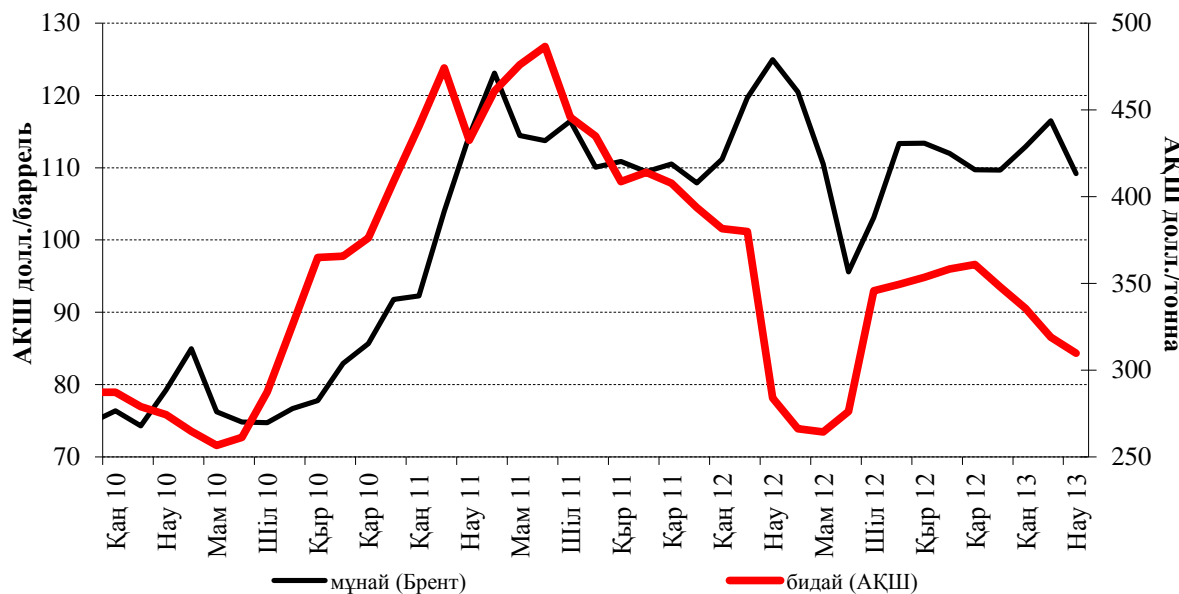
Дерек көзі: Дүниежүзілік Банк

Брент сұрыпты мұнайдың әлемдік бағасы 2013 жылғы қаңтар-ақпанда біршама өсті, ол 2013 жылғы наурызда төмендеді. Тұтастай алғанда 2013 жылғы 1-тоқсанда олар 2,2%-ға өсті және орташа алғанда кезең үшін бір баррель үшін 112,9 АҚШ долл. деңгейінде қалыптасты (15-график).

Бидайдың әлемдік бағасы 2013 жылғы қаңтар-наурызда біртіндеп төмендей бастады. Тұтастай алғанда, 2013 жылғы 1-тоқсанда бидайдың (АҚШ) әлемдік бағасы алдыңғы кезеңмен салыстырғанда 9,6% төмендеді, бір тонна үшін орташа алғанда 321,4 АҚШ долл. деңгейінде қалыптасты (15-график).

15-график

Мұнайдың (Брент), бидайдың (АҚШ) әлемдік бағасының динамикасы

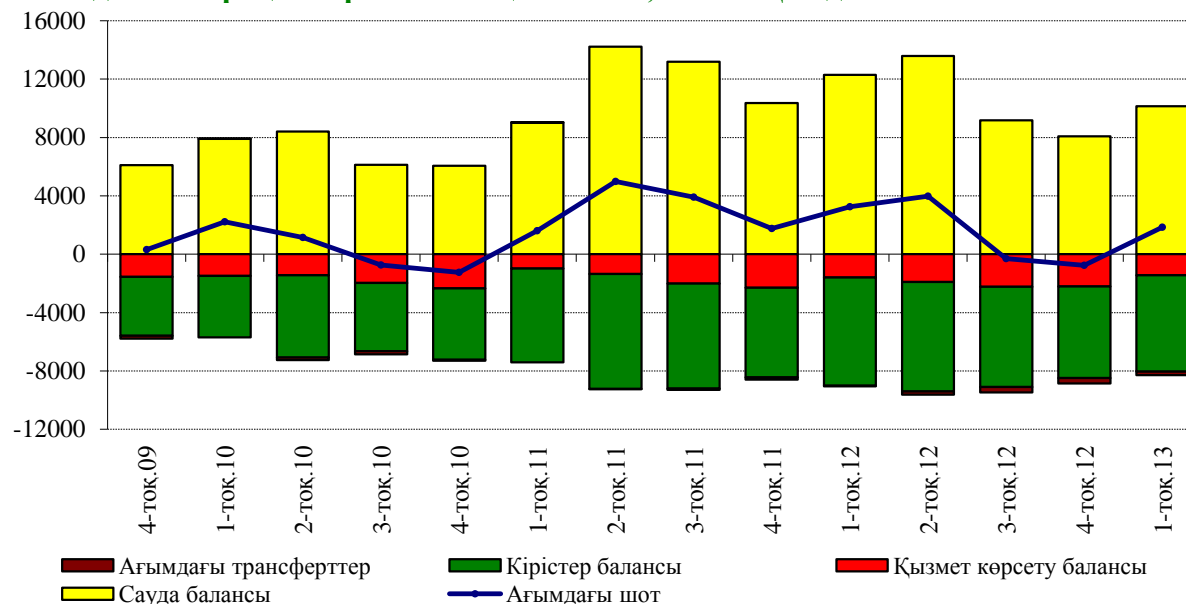
Дерек көзі: Дүниежүзілік Банк

– Төлем балансы

2013 жылғы 1-тоқсанның қорытындылары бойынша төлем балансының ағымдағы шоты тиісті кезеңдегі ЖІӨ-ге қатынасы бойынша 1857,4 млн. АҚШ долл. немесе 4,1% оң сальдомен қалыптасты (16-график).

16-график

Ағымдағы операциялар шотының балансы, млн. АҚШ долл.

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Тауарлар экспортынан түсімдер 2013 жылғы 1-тоқсанда 2012 жылғы 1-тоқсанның осындай көрсеткішімен салыстырғанда 6,7%-ға 20,4 млрд. АҚШ долларына дейін төмендеді, ал тауар импортына арналған шығыстар 2012 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 7,3%-ға ұлғайып, 10,2 млрд. АҚШ доллар болды. Сауда балансының оң

сальдосы 17,5%-ға азайды және 10,1 млрд. АҚШ долл. болды. 2013 жылғы 1-тоқсанда қызмет көрсету балансының тапшылығы 2012 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 10,7%-ға 1,4 млрд. АҚШ долл. дейін төмендеді, бастапқы кірістер балансының тапшылығы (еңбекақы төлеу, инвестициялық және басқа да бастапқы кірістер) 10,6%-ға азайды және 6,6 млрд. АҚШ долл. болды. Қайталама кірістер операциялары (ағымдағы трансферттер) бойынша резидент еместерге нетто-төлемдер 236,8 млн. АҚШ долл. болды.

Қаржы шотының сальдосы (резервтік активтерді есепке алмағанда) 2013 жылғы 1-тоқсанда 677,1 млн. АҚШ долл. мөлшерінде оң қалыптасты (теріс сальдо 2012 жылғы 1-тоқсанда 549,5 млн. АҚШ долл.). Резиденттердің шетелдік активтерінің (резервтік активтерді қоспағанда) таза өсімі (2012 жылғы тиісті кезеңдегі 5,2 млрд. АҚШ долларына өсумен салыстырғанда) 5,4 млрд. АҚШ долл. өсті. Сыртқы міндеттемелердің өсімі (нетто) 4,7 млрд. АҚШ долл. өсті (2012 жылғы 1-тоқсанда 5,8 млрд. АҚШ долл.).

Нәтижесінде 2013 жылғы 1-тоқсанның қорытындысы бойынша төлем балансы 289,6 млн. АҚШ долл. теріс сальдомен қалыптасты (2012 жылғы 1-тоқсанда – теріс сальдо 2,1 млрд. АҚШ долл.).

– Сауда жағдайлары және нақты тиімді айырбастау бағамы

2013 жылғы 1-тоқсанда сауда талаптарының жиынтық индексі 2012 жылғы 1-тоқсанның тиісті көрсеткішімен салыстырғанда 3%-ға төмен болды. Бұл ретте еуро аймағындағы елдермен сауда талаптарының индексі 15%-ға қысқарды, ал Ресеймен – 8%-ға төмендеді (1-кесте).

1-кесте

Баға индекстерінің және сауда талаптарының өзгеруі (өткен жылғы тиісті кезеңге, %-бен)

	12 ж. 1-тоқ	12 ж. 2-тоқ	12 ж. 3-тоқ	12 ж. 4тоқ	13 ж. 1-тоқ
Экспорт бағасы	12	1	-9	-2	-1
Импорт бағасы	5	-13	1	-1	2
Сауда талаптары	8	17	-9	-1	-3
оның ішінде:					
Еуро аймағы елдері					
Экспорт бағасы	18	4	-10	-1	0
Импорт бағасы	14	-7	-10	1	15
Сауда талаптары	5	13	0	-2	-15
Ресей					
Экспорт бағасы	16	5	-17	-19	-14
Импорт бағасы	2	-18	1	3	-5
Сауда талаптары	16	26	-24	-21	-8

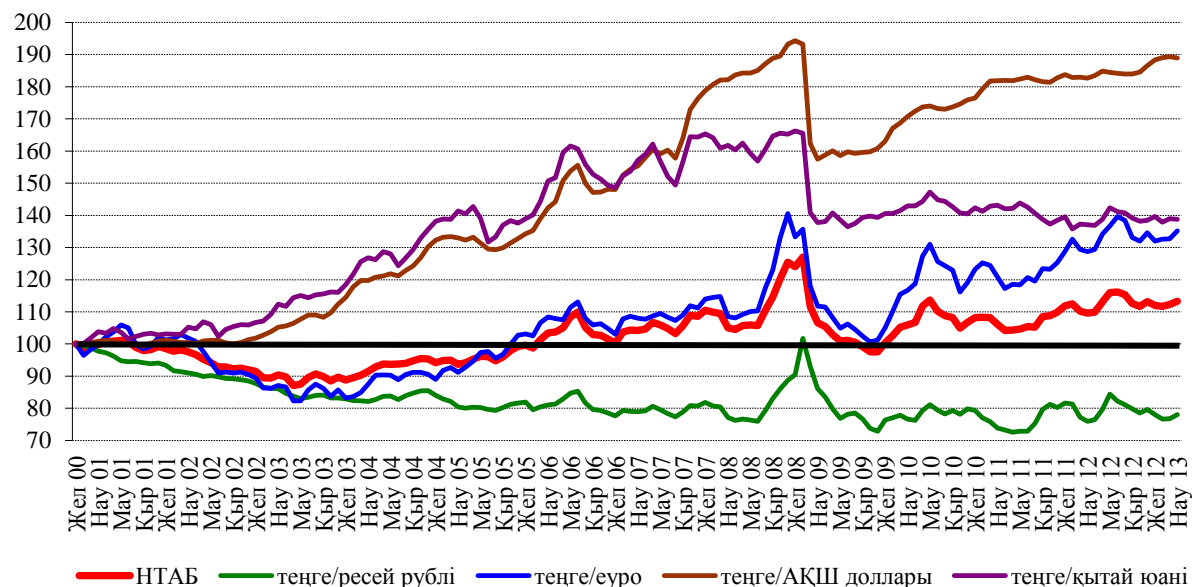
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылғы 1-тоқсанның қорытындылары бойынша өткен кезеңмен салыстырғанда теңгенің нақты тиімді айырбастау бағамының индексі 0,1%-ға нығайды. Бұл ретте теңге ТМД елдерінің валюталар қоржынына қатысты 1,5%-ға әлсіреді, қалған елдердің валюталар қоржынына қатысты 0,6%-ға нығайды.

2013 жылғы 1-тоқсанда теңге нақты көрсетуде АҚШ долларына қатысты өткен кезеңмен салыстырғанда 1,4%-ға, еуроға қатысты 0,5%-ға нығайды, ал Ресей рубліне қатысты 2,1%-ға әлсіреді (17-график).

17-график

Теңгенің нақты айырбас бағамдарының индекстері (2000 жылғы желтоқсан = 100%)

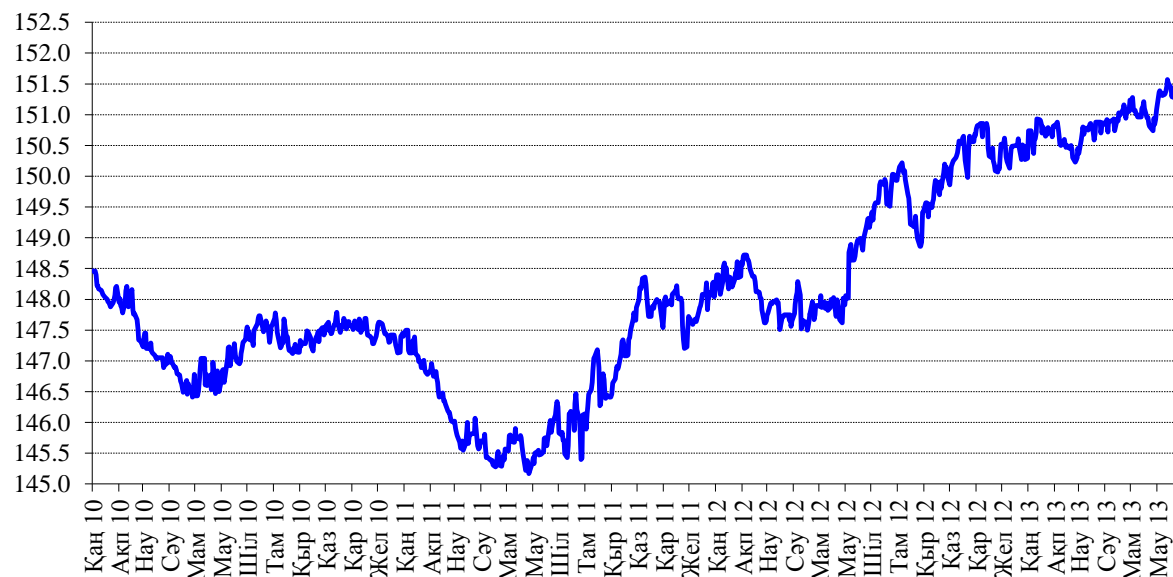
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

– Теңгенің номиналдық айырбастау бағамы

Теңгенің орташа алынған биржалық айырбастау бағамы 2013 жылғы 2-тоқсанда бір доллар үшін 151,13 теңге құрады. Биржалық бағам кезеңнің аяғында бір АҚШ доллары үшін 151,65 теңге болды. Жыл басынан бастап теңге номиналды көрсетуде АҚШ долларына қарағанда 0,6%-ға әлсіреді (18-график).

18-график

Теңгенің АҚШ долларына шаққандағы номиналдық айырбастау бағамының динамикасы

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

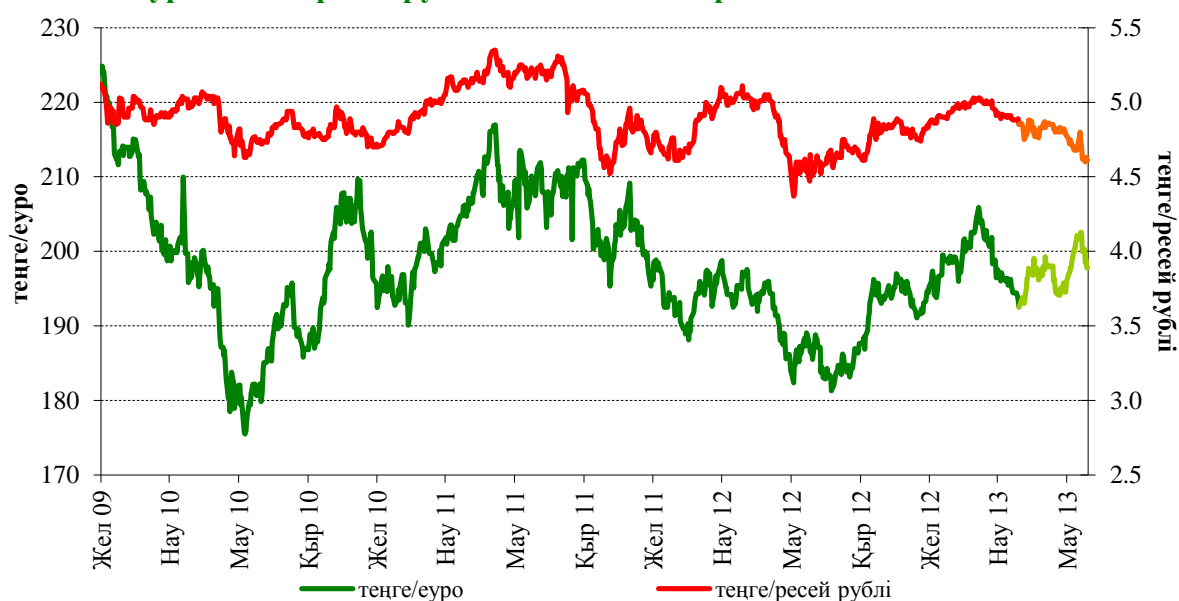
Сәуірде, мамырда және маусымда теңгенің АҚШ долларына қатысты бағамы тиісінше 0,3%, 0,1%, және 0,2%-ға әлсіреді.

Мәселен, ішкі валюта нарығындағы биржалық сегментте еуро және Ресей рублімен мәмілелер көлемі шамалы болып қалуда, теңгенің осы валюталарға қатысы бойынша бағамы АҚШ долларына кросс-бағам негізінде есептеледі. Тиісінше, теңгенің еуроға және Ресей рубліне қатысты бағамының динамикасы теңгенің АҚШ долларына бағамының динамикасымен, халықаралық қаржы нарығындағы бірыңғай еуропалық валютаның жағдайымен және Ресей Орталық банкінің Ресей рублінің айырбастау бағамының валюталар қоржынына қатысты саясатымен айқындалды.

Тұтастай алғанда, 2013 жылғы 2-тоқсанда теңгенің еуроға ресми бағамы 2,7%-ға әлсіреді және Ресей рубліне қатысты 4,9%-ға нығайды (19-график).

19-график

Теңгенің еуроға және ресей рубліне шаққандағы ресми бағамының динамикасы

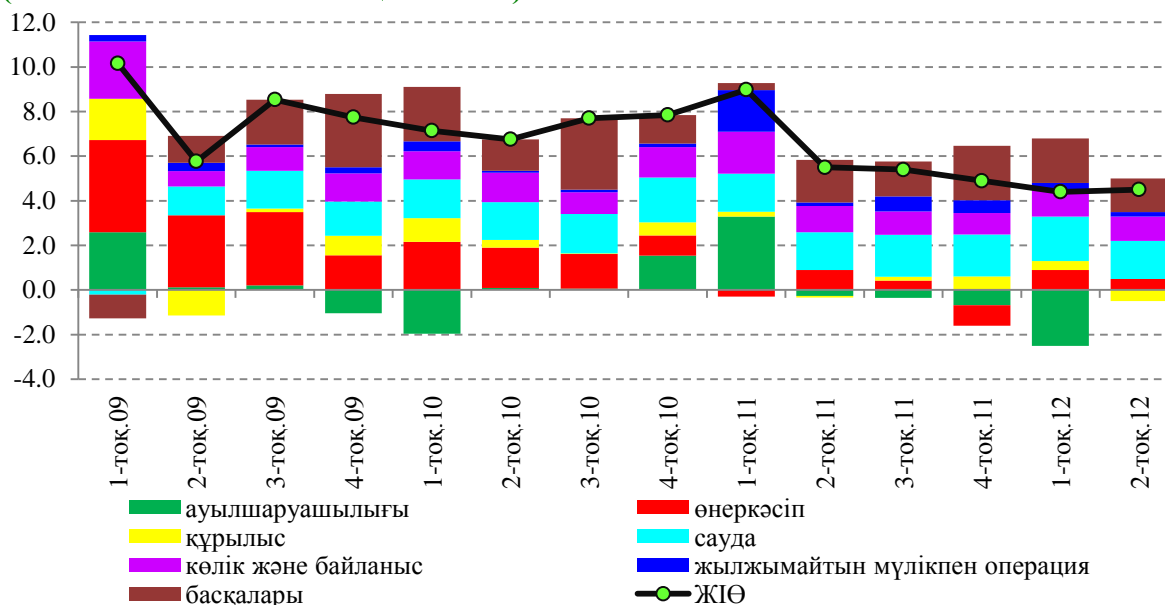
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2.2. Өндіріс

2013 жылғы 1-тоқсанда ЖІӨ өндірісінің көлемі ағымдағы бағамен 6817,2 млрд. теңге болды. Құрылысты қоспағанда, іс жүзінде экономиканың барлық салаларында өндіріс өсуінің оң ықпалының әсерінен ЖІӨ-і 2012 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда нақты көрсетуде (2005 жылғы бағамен) бағалау бойынша 4,5%-ға ұлғайды (20-график).

20-график

Нақты ЖІӨ-нің өсуіне экономиканың негізгі салаларының үлесі (өткен жылғы тиісті кезеңге %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

Тауарлар өндірісі. Тауарлар өндірісі сегментінде құрылыс төмендеуді көрсеткен кезде, ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіптің өсуі байқалды. Бағалау бойынша 2013 жылғы 1-тоқсанда өнеркәсіптік өндірістің көлемі 2,0%-ға ұлғайды (2012 жылғы 4-тоқсанда – 3,6%-ға өсті), ауыл шаруашылығы 0,4%-ға көтерілді (35,9%-ға төмендеді), құрылыс 4,9%-ға төмендеді (4,7%-ға өсті). Нәтижесінде тауарлар өндірісінің сегменті ЖІӨ қалыптастыруға (+)0,1% мөлшерде оң үлесін қосты.

Қызмет көрсету өндірісі. Қызмет көрсету өндірісі сегментінде жалпы ішкі өнімнің осы құрамдас бөлігінің барлық салалары іс жүзінде өсумен байқалды. Нәтижесінде қызмет өндірісі секторына кіретін салалар жиынтықта ЖІӨ-нің өсуіне (+)4,3% мөлшерінде оң үлес қосуға себепші болды.

Өнімге және импортқа таза салықтар. Өнімге және импортқа таза салықтар көлемінің 3,8% ұлғаюы ЖІӨ-нің (+)0,2% мөлшерінде өсуіне (2012 жылғы 4-тоқсанда үлесі (+)0,5% мөлшерінде) оң әсер етті.

Осылайша, 2013 жылғы 1-тоқсанда ЖІӨ өсуінің негізгі драйвері (2012 жылғы 4-тоқсандағыдай) қызмет көрсету өндірісі болып табылды.

2.3. Еңбек нарығы

2.3.1. Жұмыспен қамту және жұмыссыздық

2013 жылғы 2-тоқсанда экономикада жұмыспен қамтылғандар саны бастапқы деректер бойынша 2013 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 0,5% ұлғайып, 8,6 млн. адам болды (2012 жылғы 2-тоқсанға қарағанда өсу 0,8%-ды құрады). Бұл ретте жалдамалы қызметкерлердің саны 2013 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 0,4%-ға ұлғайып, 5,9 млн. адам болды, өздігінен жұмыспен қамтылғандар 2,7 млн. адам (өсу – 0,9%) болды.

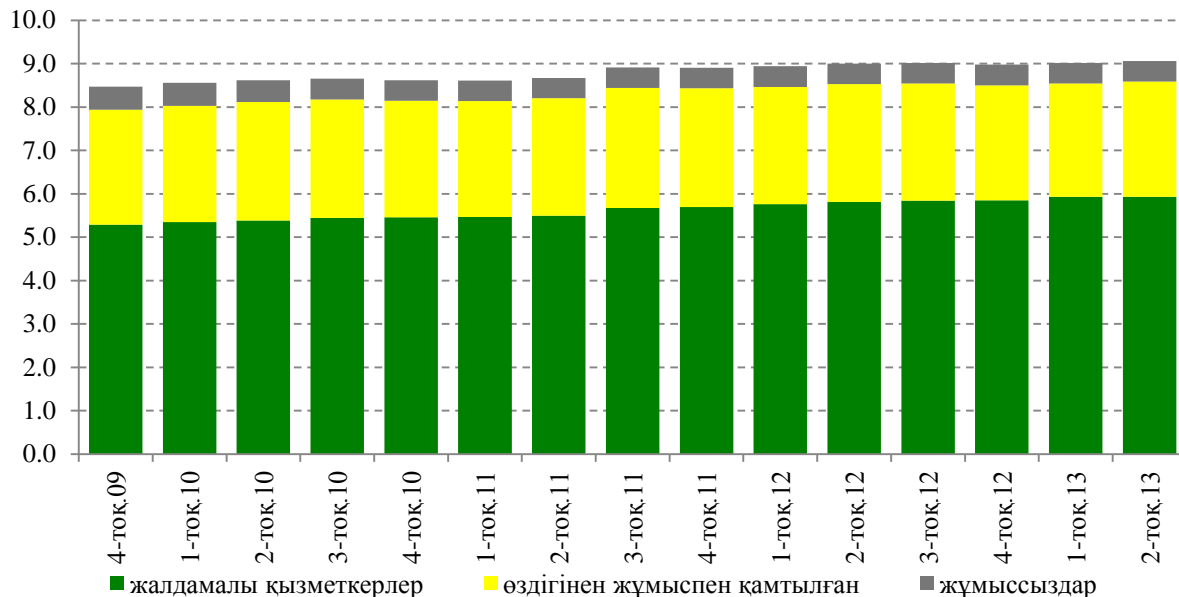
Мемлекеттік және мемлекеттік емес ұйымдардағы жалдамалы қызметкерлердің құрылымында 4,9 млн. адам (жалдау бойынша барлық жұмыс істейтіндердің 82,7%),

жеке тұлғаларда – 0,7 млн. адам (11,7%), шаруа (фермер) қожалықтарында – 0,3 млн. адам (5,6%) жұмыс істеді.

2013 жылғы 2-тоқсанда жұмыссыздар саны 469,2 мың адам болды, бұл алдыңғы кезеңдегімен салыстырғанда 1,1% аз және 2012 жылғы 2-тоқсандағыдан 0,8% аз (21-график).

21-график

Экономикалық белсенді халықтың құрылымы, млн. адам

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

2013 жылғы сәуірде, мамырда және маусымда ірі және орташа кәсіпорындарда жалдамалы қызметкерлер құрамында мынадай салалық құрылымдық өзгерістер байқалды.

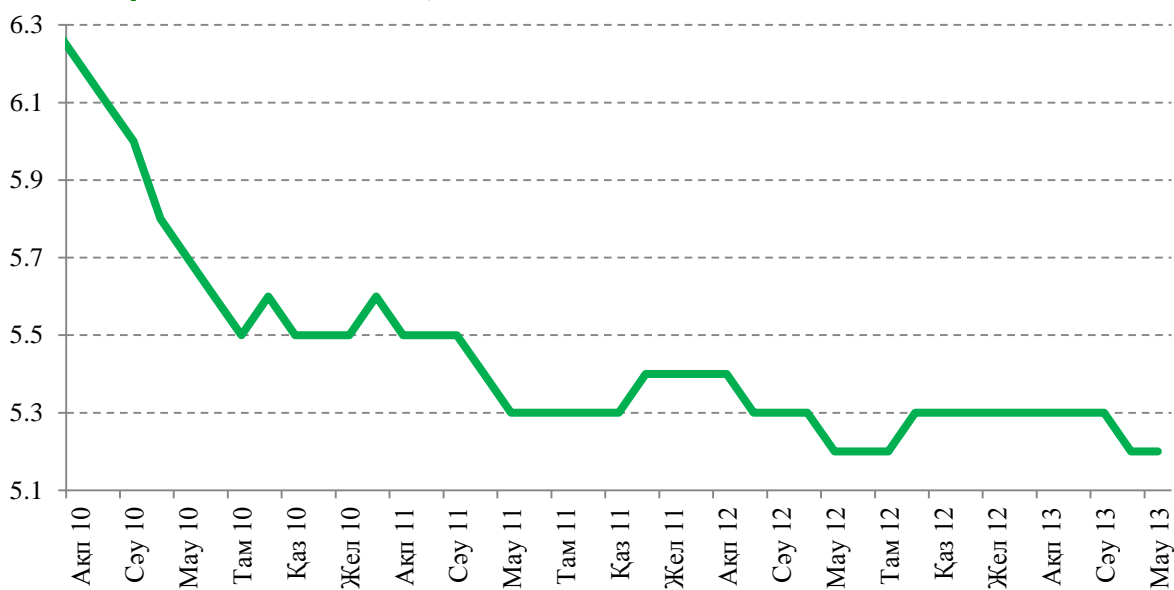
2012 жылдың тиісті айларымен салыстырғанда жұмыспен қамтылғандардың өсуін қамтамасыз еткен салалар мыналар болды: тау кен өнеркәсібі және карьерлерді игеру; сауда; әкімшілік және қосымша қызмет көрсету саласындағы қызмет; мемлекеттік басқару және қорғаныс, қаржы және сақтандыру қызметі; өнер, ойын-сауық және демалыс; денсаулық сақтау және әлеуметтік қызметтер; білім беру.

Мынадай салада: ауыл шаруашылығында, орман және балық шаруашылығында; өңдеуші өнеркәсіпте; көлік және қоймада сақтауда жұмыспен қамтылғандар санының азаюы байқалды.

Бұл ретте бір саладағы санның азаюы басқа салалардағы өсумен толық жабылды. Нәтижесінде жұмыссыздық деңгейі 2013 жылғы 2-тоқсанда 5,2% төмендеді, ал 2012 жылғы 2-тоқсанмен салыстырғанда 0,1 пайыздық тармаққа төмендеді (22-график).

22-график

Нақты жұмыссыздық деңгейі, %

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

2.3.2. Жалақы және өнімділік

2013 жылғы 1-тоқсанда орташа айлық жалақы өткен жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда номиналды көрсетуде 7,8%-ға (2012 жылғы 4-тоқсанда – 8,2% өсті), ал нақты көрсетуде 0,9%-ға (өсуі – 2,4%) ұлғайды.

Алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда номиналдық жалақы 7,2%-ға, ал нақты жалақы 9,3%-ға төмендеді.

2013 жылғы наурызда 2012 жылғы наурызбен салыстырғанда номиналды көрсетуде жалақы экономикалық қызметтің барлық негізгі түрлері бойынша өсті. Анағұрлым жоғары дәрежеде көрсеткіштер мынадай салаларда: сауда - 16,2%-ға; ауыл шаруашылық, орман және балқы шаруашылығы – 14,2%-ға; ақпарат пен байланыс – 13,0%-ға; мемлекеттік басқару мен қорғаныс – 12,4%-ға; жылжымайтын мүлікпен операциялар – 11,7%-ға жоғарылады.

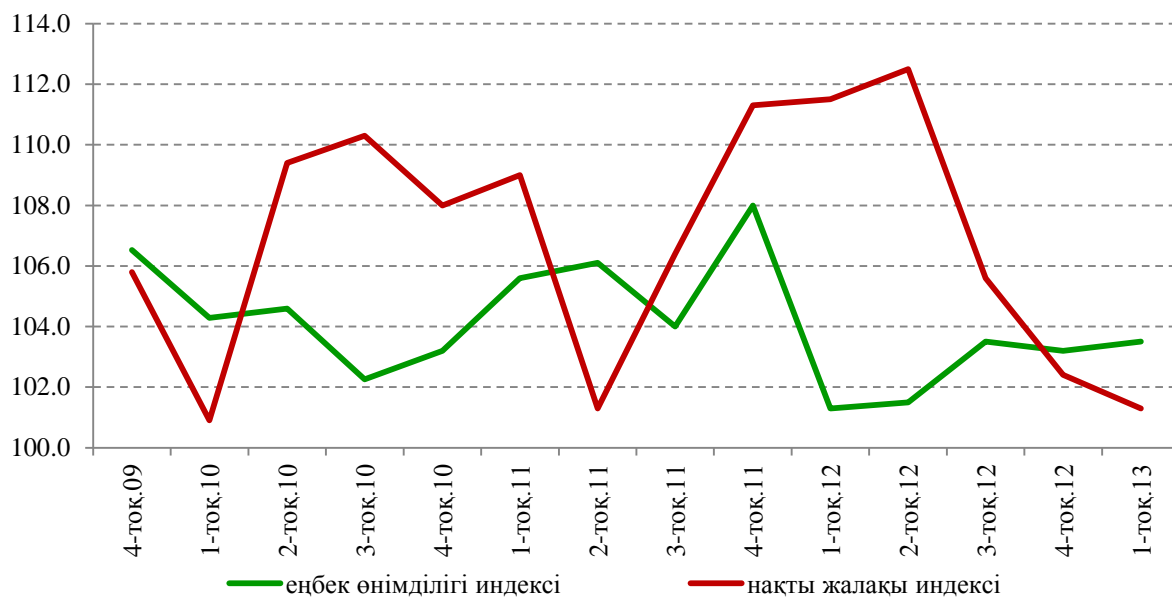
2012 жылғы наурызда жалақының ең жоғары мөлшері ақшалай көрсетуде «кәсіби, ғылыми және техникалық қызметте» (205,9 мың теңге), сондай-ақ «қаржылық және сақтандыру қызметінде» (188,4 мың теңге), ең төменгісі – «ауыл шаруашылығы, орман және балық шаруашылығында» (48,6 мың теңге) қалыптасты.

2013 жылғы 1-тоқсанда қызметкерлердің нақты көрсетудегі жалақысы өткен жылдың тиісті кезеңіне қатысты 0,9%-ға өсті, бұл алдыңғы үш кезеңде қалыптасқан өсу қарқынынан төмен (2012 жылғы 2-тоқсанда – 12,5%-ға өсті; 2012 жылғы 3-тоқсанда – 5,6%-ға өсті, 2012 жылғы 4-тоқсанда – 2,4%-ға өсті).

2013 жылғы 1-тоқсандағы жалақының экономикада жұмыспен қамтылған адамдар санының аздап өсуі қарқыны кезінде өсу қарқынының баяулауы еңбек өнімділігі индексінің өсу қарқынына ықпал етті, ол 3,5%-ке дейін жылдамдатылды (Ұлттық Банктің бағалауы бойынша), ал бір тоқсан бұрын индекстің өсуі 3,2% құраған болатын (23-график).

23-график

**Еңбек өнімділігінің және нақты жалақының динамикасы
(өткен жылғы тиісті кезеңге %-бен)**

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

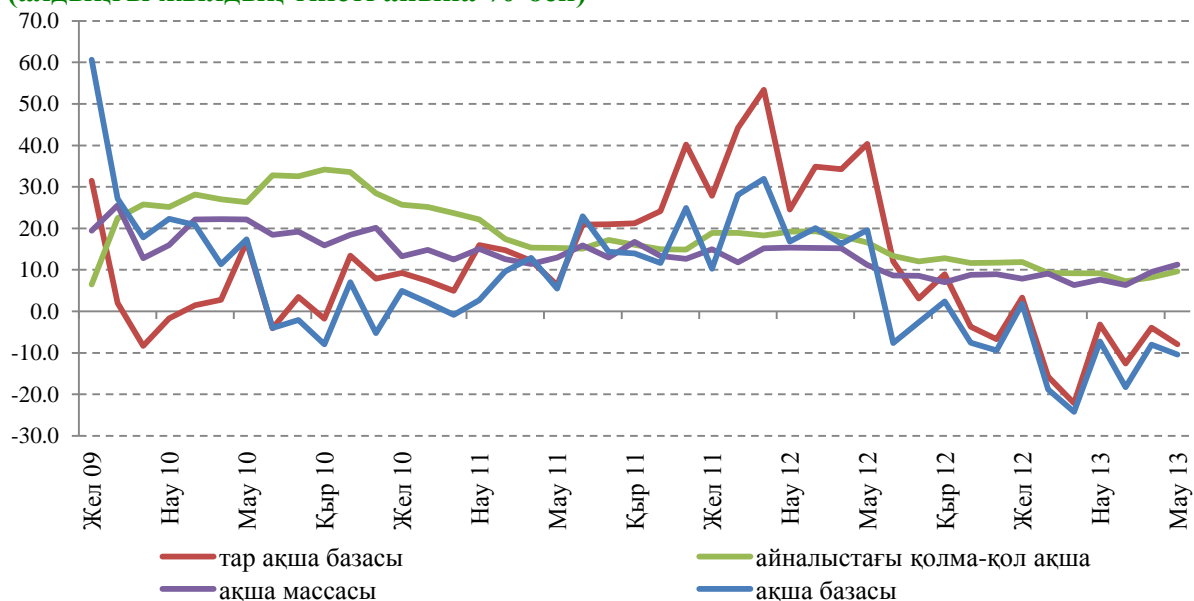
3. Ақша ұсынысы

3.1. Ақша агрегаттары

2013 жылғы 2-тоқсанда айналыстағы қолма-қол ақшаның және ақша массасы өсімінің жылдық қарқыны қалыпты болды, ал ақша базасы және тар ақша базасы жылдық көрсетуде қысқаруды көрсетті (24-график).

24-график

Ақша агрегаттарының динамикасы (алдыңғы жылдың тиісті айына %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

3.1.1. Ақша базасы

2013 жылғы 2-тоқсанда ақша базасы 1,6%-ға кеңейіп, 2013 жылғы маусымның аяғында 3094,7 млрд. теңге болды. Тар ақша базасы 3048,5 млрд. теңгеге дейін 7,5%-ға кеңейді.

2013 жылғы маусымда 2012 жылғы маусыммен салыстырғанда ақша базасы 10,4%-ға тарылды.

Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері 2013 жылғы маусымда 2012 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда 25,6 млрд. АҚШ долл. дейін 19,5%-ға төмендеді. Ұлттық Банктегі Үкіметтің шотына валютаның келіп түсуі Ұлттық Банкте банктердің шетел валютасындағы корреспонденттік шоттарындағы қалдықтардың азаюымен, валютаны ішкі валюта нарығында сатумен, Үкіметтің сыртқы борышына қызмет көрсету операцияларымен, алтынвалюта резервтерінің шоттарынан Ұлттық қордың активтерін толықтырумен бейтараптандырылды. Соның нәтижесінде таза валюталық қорлар (ЕАВ) қаралып отырған кезеңде 23,1%-ға азайды, ал алтындағы активтер әлем нарықтарында оның бағасының төмендеуі салдарынан 1,2%-ға төмендеді.

2013 жылғы маусымда 2012 жылғы маусыммен салыстырғанда Ұлттық қордың активтерін қоспағанда, Ұлттық Банктің таза ішкі активтері көбінесе банктер алдындағы қысқа мерзімді ноттар бойынша міндеттемелердің азаюы есебінен өсті (2-кесте).

2-кесте

**Ұлттық Банктің активтері мен пассивтерінің өзгеру динамикасы
(өткен жылдың тиісті кезеңіне %-бен)**

	12 ж. 3-тоқ	12 ж. 4-тоқ	13 ж. 1-тоқ	13 ж. 2-тоқ
Таза халықаралық резервтер	-7,4	-3,6	-13,1	-19,5
Таза ішкі активтер	25,0	73,5	95,7	153,0
Үкіметке таза талаптар	11,3	26,8	9,0	32,8
Экономикаға талаптар	256,2	596,5	262,7	221,2
Басқа таза ішкі активтер	-19,5	-18,3	-1,9	19,8
Ақша базасы	2,4	1,9	-7,2	-10,4
Тар ақша базасы	9,0	3,3	-3,1	-7,9

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

3.1.2. Ақша массасы

2013 жылғы 2-тоқсанда ақша массасы 11578,9 млрд. теңгеге дейін 4,5%-ға ұлғайды.

2013 жылғы маусымда 2012 жылғы маусыммен салыстырғанда оның өсуі банк жүйесінің таза сыртқы активтерінің, сол сияқты ішкі активтерінің де ұлғаюы нәтижесінде 11,3% болды (3-кесте).

3-кесте

**Ақша массасының өзгеру динамикасы
(алдыңғы жылдың тиісті кезеңіне %-бен)**

	12 ж. 3-тоқ	12 ж. 4-тоқ	13 ж. 1-тоқ	13 ж. 2-тоқ
Таза сыртқы активтер	-15,6	11,6	5,7	29,0
Ішкі активтер	25,7	2,1	14,6	4,6
Үкіметке таза талаптар	200,4	58,9	209,9	394,6
Экономикаға талаптар	11,2	11,9	11,1	12,0
Басқа таза ішкі активтер	2,0	-18,5	-13,6	-26,2
Ақша массасы	7,1	7,9	7,6	11,3
Айналыстағы қолма-қол ақша	12,8	11,9	9,2	9,7
Резиденттердің депозиттері	6,2	7,2	7,4	11,5

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Банк жүйесінің таза сыртқы активтерінің құрылымында 2013 жылғы маусымда 2012 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда банктердің таза сыртқы активтері өсті, ал Ұлттық қордың активтерін қоспағанда, Ұлттық Банктің таза сыртқы активтері төмендеді. Банктердің таза сыртқы активтерінің өсуі, көбінесе резидент еместер алдындағы банктер міндеттемелерінің төмендеуіне байланысты болды.

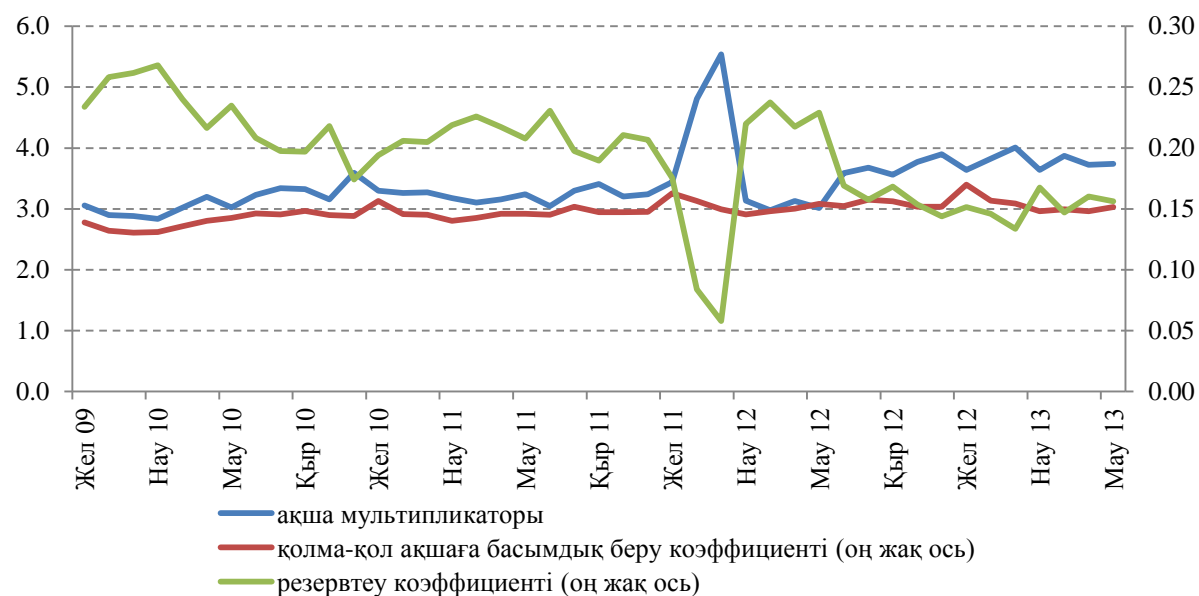
Қаралып отырған кезеңде ақша массасының негізгі құрамдас бөліктерінің құрылымында айналыстағы қолма-қол ақшаның өсу қарқынмен салыстырғанда депозиттер көлемінің тез өсу қарқынды тіркелді. Нәтижесінде ақша массасының құрылымындағы резиденттер депозиттерінің үлесі 2012 жылғы маусымдағы 86,6%-дан 2013 жылғы маусымның қорытындылары бойынша 86,8%-ға дейін өсті.

Ақша мультипликаторы ақша базасының тарылуы аясында ақша массасының өсуі нәтижесінде 2012 жылғы маусымдағы 3,01-ден 2013 жылғы маусымдағы 3,74-ке

дейін өсті. Оған қолма-қол ақшаға басымдық беру коэффициентімен салыстырғанда резервтеу коэффициентінің анағұрлым елеулі төмендеуі де себепші болды (25-график).

25-график

Ақша мультипликаторының және оның құрамдас бөліктерінің динамикасы

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

3.1.3. Айналыстағы қолма-қол ақша

Айналыстағы қолма-қол ақша көлемі 2013 жылғы 2-тоқсанда 1523,5 млрд. теңгеге дейін 6,7%-ға өсті.

2013 жылғы маусымда 2012 жылғы маусыммен салыстырғанда айналыстағы қолма-қол ақша 9,7%-ға ұлғайды. Бұл ретте, банктер кассаларынан қолма-қол ақшаны беру 2,0 трлн. теңгеге дейін 39,3%-ға, ал банктердің кассаларына түсімдер – 1,9 трлн. теңгеге дейін 36,1%-ға өсті.

2013 жылғы қаңтар-маусымда 2012 жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда қолма-қол ақшаның өсуі жеке тұлғалардың шоттарынан түсетін нетто-түсімдердің ұлғаюына, банкоматтарды күшейтуге берілетін нетто-түсімдердің өсуіне, банктердің шетел валютасын сатудан түскен нетто-түсімдерінің азаюына және қарыздарды өтеу бойынша түсетін нетто-түсімдердің төмендеуіне және басқа да баптарға¹ байланысты болды. Бұл ретте аталған факторлардың қолданысы тауарлар, қызметтер мен орындалған жұмыстарға ақы төлеуге берілген нетто-түсімдердің өсуімен, еңбекақы, зейнетақы мен жәрдемақы төлеуге алынған ақшаның қысқаруымен, сондай-ақ «Қазақстан бойынша және ақша аударымдарының жүйесі арқылы шетелден (шот ашпай-ақ) біржолғы аударымдар» бабы бойынша түсетін түсімнің үдемелі төмендеуімен бейтараптандырылмады.

¹ «басқа да түсімдер» бабында салықтардың, алымдардың және кедендік төлемдердің түсімі, коммуналдық төлемдердің түсімі, көлік, байланыс кәсіпорындарының түсімдері, сақтандыру төлемдерінің түсімі, сондай-ақ басқа да түсімдер көрсетіледі.

3.2. Қаржы нарығы

3.2.1. Резиденттердің депозиттері

Резиденттердің депозиттері 2013 жылғы 2-тоқсанда 4,2%-ға артып, 2013 жылғы маусымның соңында 10055,4 млрд. теңгені құрады. Заңды тұлғалардың депозиттері 4,8%-ға артып, жеке тұлғалардың депозиттері 3,2%-ға ұлғайды.

Депозиттер құрамындағы мерзімді депозиттердің көлемі (ХВҚ жіктелімі бойынша – «басқа депозиттер»¹) 2013 жылғы 2-тоқсанда 6,8%-ға артып, 2013 жылғы маусымның соңында 6588,1 млрд. теңгені құрады. Ұлттық валютадағы мерзімді депозиттер 4151,6 млрд. теңгеге дейін 0,2%-ға артты, ал шетел валютасындағы мерзімді депозиттер 2436,4 млрд. теңгеге дейін 20,4%-ға ұлғайды. Депозиттік базаның жалпы көлеміндегі мерзімді депозиттердің үлес салмағы тоқсан ішінде 63,9%-дан 65,5%-ға дейін өсті.

2013 жылғы 2-тоқсанда депозиттік базаның жай-күйі заңды тұлғалардың валюталық жинақ ақшаларының 17,7%-ға ұлғаюына байланысты шетел валютасындағы депозиттердің едәуір өсуімен сипатталды. Нәтижесінде 2013 жылғы 2-тоқсанда шетел валютасындағы депозиттер 11,8%-ға артып, 3453,2 млрд. теңгені құрады, ал ұлттық валютадағы депозиттер 6602,1 млрд. теңгеге дейін 0,6%-ға ғана өсті.

Заңды тұлғалардың валюталық жинақтары көлемінің 2013 жылғы маусымда 0,1%-ға аздап төмендеуіне қарамастан, 2013 жылғы мамырда 22,4%-ға өсуі депозит нарығын долларландыру дәрежесінің ұлғаюына және ұлттық валютадағы депозиттердің үлес салмағының 2013 жылғы наурыздағы 68,0%-дан 2013 жылғы маусымдағы 65,7%-ға дейін төмендеуіне алып келді.

Осылайша, 2013 жылғы 2-тоқсандағы заңды тұлғалардың шоттарына ұлттық валютаның әкелінуі банктердің ресурстық базасы ұлғаюының негізгі көзі болып табылды. Бұл ретте заңды тұлғалардың теңгедегі депозиттерінің өсуі де оң динамиканы көрсетті, ол 2013 жылғы мамырда 3,9%-ға төмендеуіне қарамастан, маусымда 3,4%-ды көрсетті (4-кесте).

4-кесте

Резиденттер депозиттерінің өзгеру динамикасы (алдыңғы жылғы желтоқсанға %-бен)

	2010 маусым	2011 маусым	2012 маусым	2013 маусым
Резиденттердің депозиттері	5,7	4,4	0,3	4,2
<i>жеке тұлғалар</i>	<i>2,8</i>	<i>7,2</i>	<i>6,1</i>	<i>3,2</i>
<i>банктік емес заңды тұлғалар</i>	<i>6,9</i>	<i>3,2</i>	<i>-2,3</i>	<i>4,8</i>
Теңгемен депозиттер	4,4	5,2	3,8	0,6
Шетел валютасымен депозиттер	7,9	2,5	-6,4	11,8

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Осының алдындағы тоқсанмен салыстырғанда 2013 жылғы 2-тоқсанда салымдар бойынша сыйақы мөлшерлемесі біршама өсті, бұл шетел валютасындағы мөлшерлемелердің шамалы ғана төмендеуіне қарамастан, маусымдағы ұлттық валютадағы мөлшерлемелердің өсуіне байланысты болды.

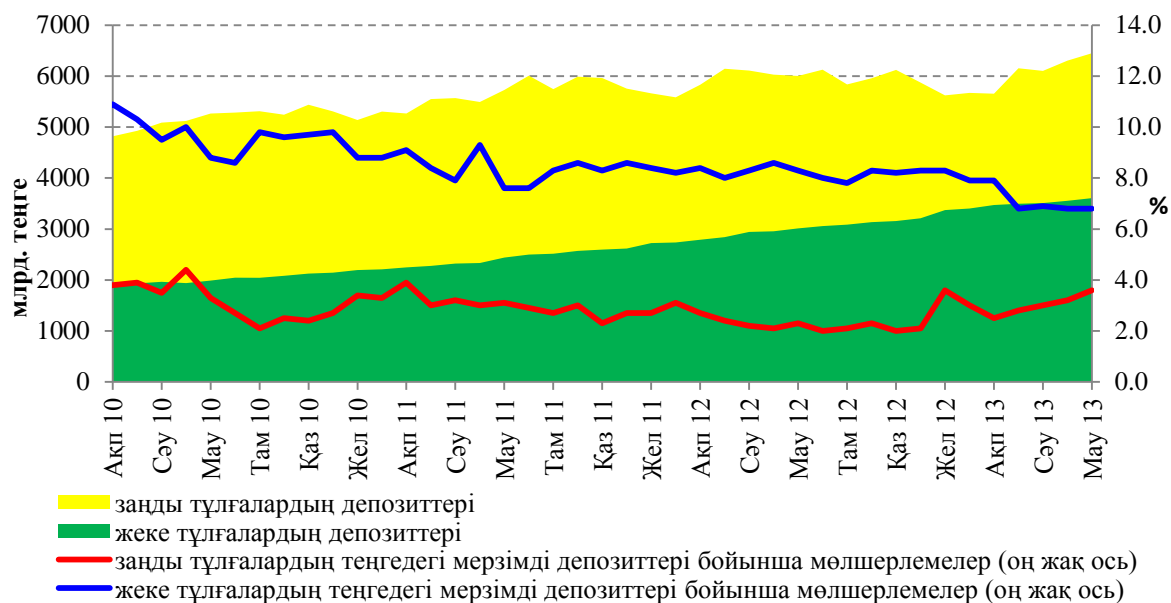
¹ Басқа депозиттер – белгілі бір уақыт кезеңі өткеннен кейін ғана алынуы мүмкін немесе қарапайым коммерциялық операцияларда қолдану үшін барынша ыңғайлы және негізінен, жинақтау тетіктеріне қойылатын талаптарға жауап беретін әртүрлі шектеулерге ие жинақтық және мерзімді депозиттер.

Нәтижесінде, теңгедегі депозиттер бойынша мөлшерлемелердің орташа мәні 2013 жылғы 2-тоқсанда 4,9%-ға дейін (2013 жылғы 1-тоқсанда – 4,4%), еркін айырбасталатын валютадағы депозиттер бойынша – 3,1%-ға дейін (3,6%) өсті.

Банктік емес заңды тұлғалардың теңгедегі мерзімді депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 2013 жылғы маусымда 3,6% болды (2013 жылғы наурызда – 2,8%), ал жеке тұлғалардың депозиттері бойынша – 6,8% (6,8%) болды (26-график).

26-график

Депозиттердің және мерзімді депозиттер бойынша сыйақы мөлшерлемелерінің динамикасы

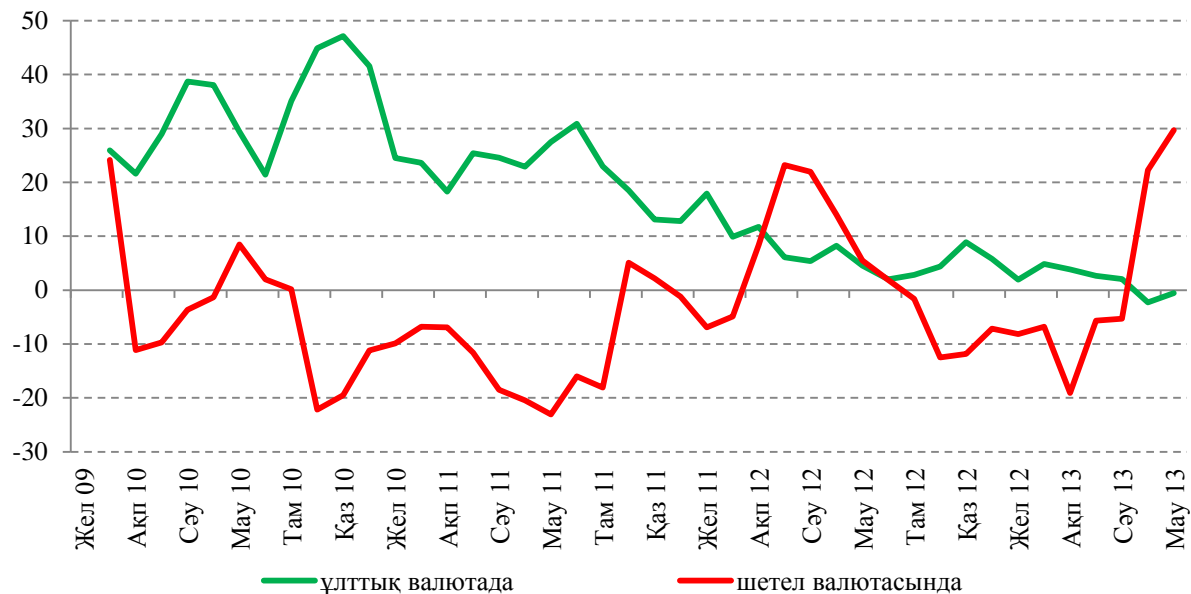

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылғы 2-тоқсанда заңды тұлғалар депозиттерінің көлемі 6449,4 млрд. теңгеге дейін 4,8%-ға көтерілді, бұл ретте жылдық көрсеткіштің өсімі (2012 жылғы маусыммен салыстырғанда 2013 жылғы маусымда) 7,4% болды. Заңды тұлғалардың ұлттық валютадағы депозиттері бір жылда 0,5%-ға төмендеді, ал шетел валютасындағы депозиттер 29,7%-ға ұлғайды (27-график).

27-график

**Занды тұлғалар депозиттерінің өзгеру динамикасы
(алдыңғы жылдың тиісті кезеңіне %)**

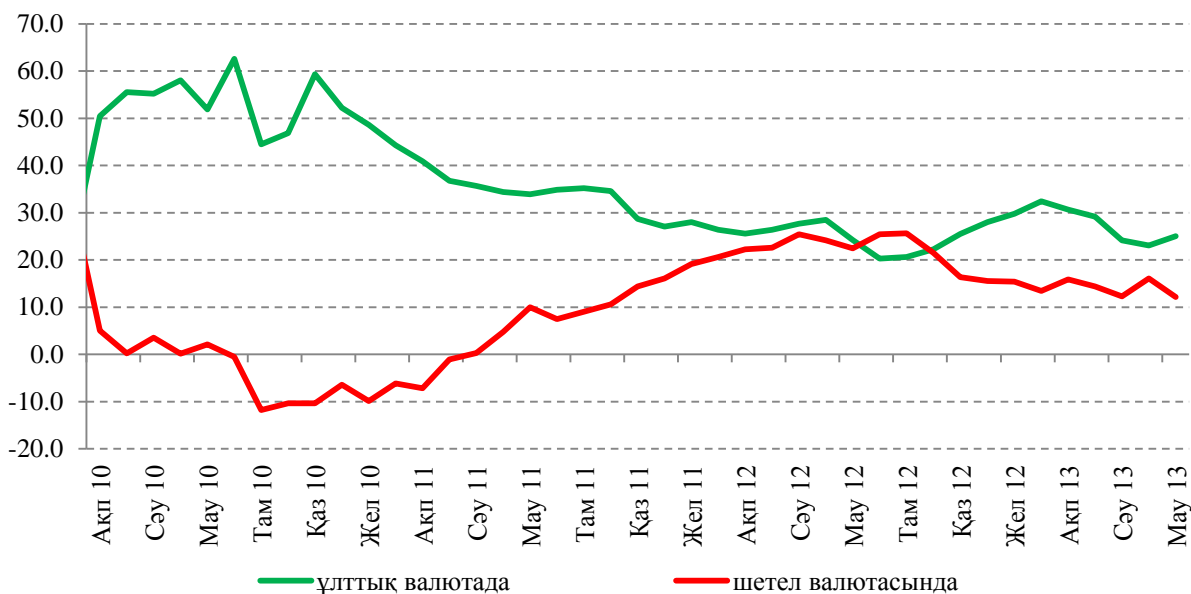

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Жеке тұлғалар депозиттерінің көлемі 2013 жылғы 2-тоқсанда 3606,0 млрд. теңгеге дейін 3,2%-ға өсті, бұл ретте жылдық көрсетілімдегі өсім 19,7%-ды құрады. Жеке тұлғалардың ұлттық валютадағы депозиттері жылдық көрсетілімде 25,1%-ға өсті, шетел валютасындағы депозиттер 12,1%-ға ұлғайды (28-график).

28-график

**Жеке тұлғалар депозиттерінің өзгеру динамикасы
(алдыңғы жылдың тиісті кезеңіне %)**

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

3.2.2. Экономика кредиттер

2013 жылғы 2-тоқсанда банктердің экономикаға кредиттері 10545,0 млрд. теңгеге дейін 4,2%-ға өсті. Заңды тұлғаларға кредиттер 2013 жылғы сәуір-маусымда 7324,0 млрд. теңгені құрап, 2,4%-ға ұлғайды, жеке тұлғаларға кредиттер 3221,0 млрд. теңгеге дейін 8,6%-ға өсті.

Кредиттердің ұлттық валютадағы көлемі 7550,1 млрд. теңгеге дейін 4,0%-ға ұлғайды, шетел валютасындағы көлемі 2994,9 млрд. теңгеге дейін 4,9%-ға артты.

2013 жылғы сәуір-маусымда ұзақ мерзімді кредиттеу 8569,9 млрд. теңгеге дейін 4,9%-ға өсті, қысқа мерзімді кредиттеу 1975,1 млрд. теңгені құрап, 1,5%-ға артты. Нәтижесінде ұзақ мерзімді кредиттердің үлес салмағы 2013 жылғы наурызбен салыстырғанда 2013 жылғы маусымда 80,8%-дан 81,3%-ға дейін көтерілді.

2013 жылғы маусымда банктік емес заңды тұлғаларға ұлттық валютада берілген кредиттер бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 10,3%-ға дейін (2013 жылғы наурызда 10,6%) азайды, ал жеке тұлғаларға теңгемен берілген кредиттер бойынша 19,5% (2013 жылғы наурызда – 21,6%) болды. Бұл ретте, тұтастай алғанда, 2013 жылғы 2-тоқсанда қарыз беру құны алдыңғы кезең деңгейіне қатысы бойынша төмендеді (29-график).

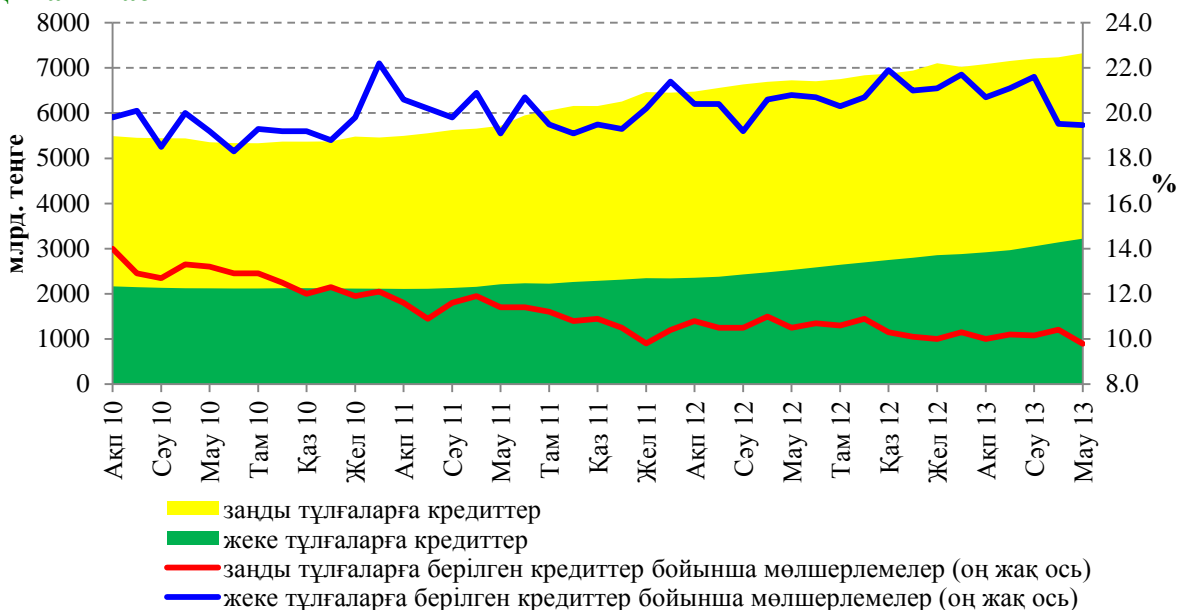
Кредиттеу объектілері бойынша кредиттердің құрылымында берешектің негізгі көлемі айналым қаражатын иемденуге берілген кредиттер (25,9%), басқа да мақсаттарға (22,5%), жаңа құрылыс пен қайта жаңартуға (13,7%), сондай-ақ азаматтардың тұтыну мақсаттарына (17,3%) берілген кредиттерге тиесілі болды.

Салалар бойынша алғанда банктердің экономикаға берілген кредиттері бойынша ең көп берешек басқа салаларға (өндірістік емес салаға және жеке қызметке) – 47,8%, саудаға – 19,7%, құрылысқа – 13,2%, өнеркәсіпке – 11,9% тиесілі болды.

2013 жылғы 2-тоқсанда өнеркәсіпті кредиттеу 3,4%-ға, сауданы – 1,6%-ға, құрылысты кредиттеу 1,8%-ға, байланысты кредиттеу 7,9%-ға ұлғайды. Ауыл шаруашылығын кредиттеу 9,3%-ға, көлікті кредиттеу 5,8%-ға төмендеді.

29-график

Экономикаға кредиттер және олар бойынша сыйақы ставкаларының динамикасы

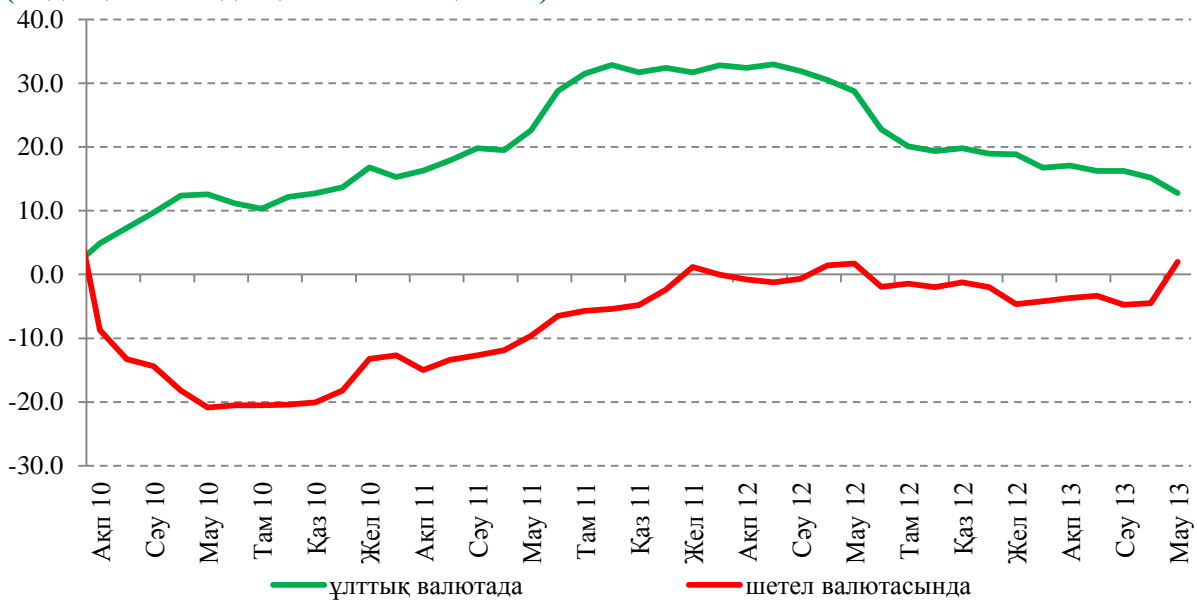
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Заңды тұлғаларға берілген кредиттердің көлемі жылдық көрсетілімде (2012 жылғы маусыммен салыстырғанда 2013 жылғы маусымда) 8,9%-ға өсті. Орналастыру мерзімдері бойынша кредиттердің құрылымында өзгерістер болды. Заңды тұлғаларды кредиттеудің жалпы көлемінде орта және ұзақ мерзімді кредиттердің үлесі 2013 жылғы маусымның аяғында 75,1%-ды құрады, ал 2013 жылғы наурызда ол 74,6%-ға жеткен болатын.

Заңды тұлғалардың ұлттық валютадағы кредиттері жылдық көрсетілімде 12,8%-ға, шетел валютасында – 2,0%-ға ұлғайды (30-график).

30-график

**Заңды тұлғаларға берілген кредиттердің динамикасы
(алдыңғы жылдың тиісті кезеңіне %)**

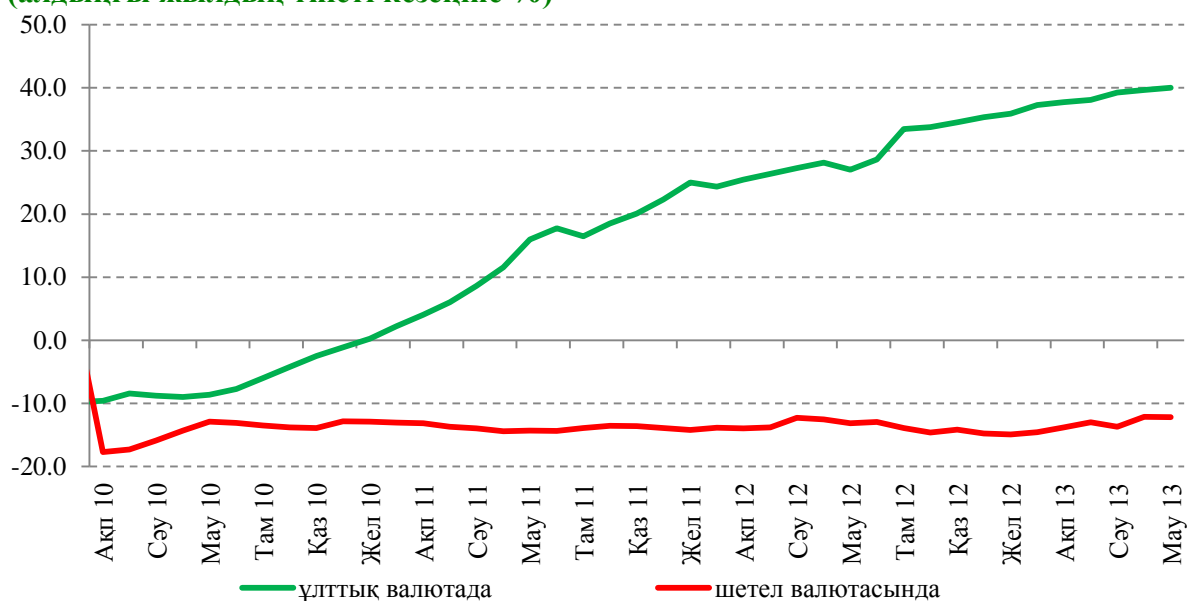
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Жеке тұлғаларға берілген кредиттердің көлемі 2012 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда 2013 жылғы маусымда 27,4%-ға көтерілді. Жеке тұлғаларды кредиттеудің жалпы көлеміндегі орташа және ұзақ мерзімді кредиттердің үлесі 2013 жылғы наурыздағы 95,7%-бен салыстырғанда 2013 жылғы маусымның соңында азғана төмендеді және 95,4%-ды құрады.

Халыққа ұлттық валютада берілген кредиттер жылдық көрсетілімде 40,0%-ға көтерілгенін, ал шетел валютасында 12,2%-ға төмендегенін көрсетті (31-график).

31-график

**Халыққа берілген кредиттердің динамикасы
(алдыңғы жылдың тиісті кезеңіне %)**

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

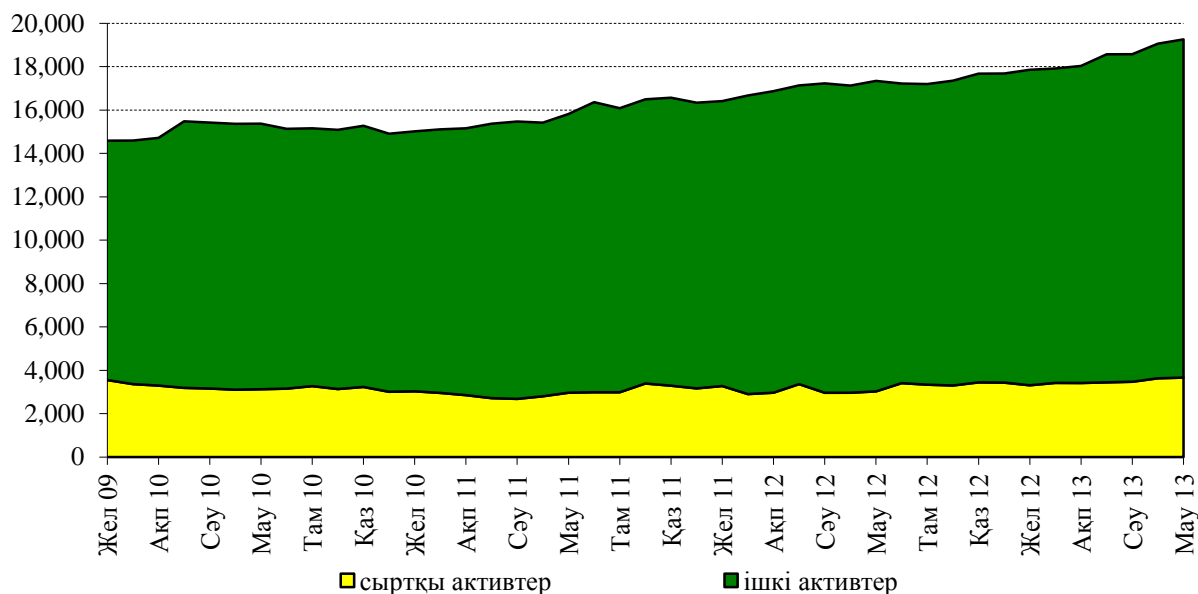
3.2.3. Банктердің активтері және міндеттемелері

– **Активтер**

2013 жылғы 2-тоқсанда монетарлық шолуға сәйкес есептелінген банктер активтерінің мөлшері 19,3 трлн. теңгеге дейін 3,7%-ға ұлғайды. Жылдық көрсетілімде (2012 жылғы маусыммен салыстырғанда 2013 жылғы маусымда) банктердің активтері 11,0%-ға ұлғайды (32-график).

32-график

Банктер активтерінің динамикасы, млрд. теңге

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

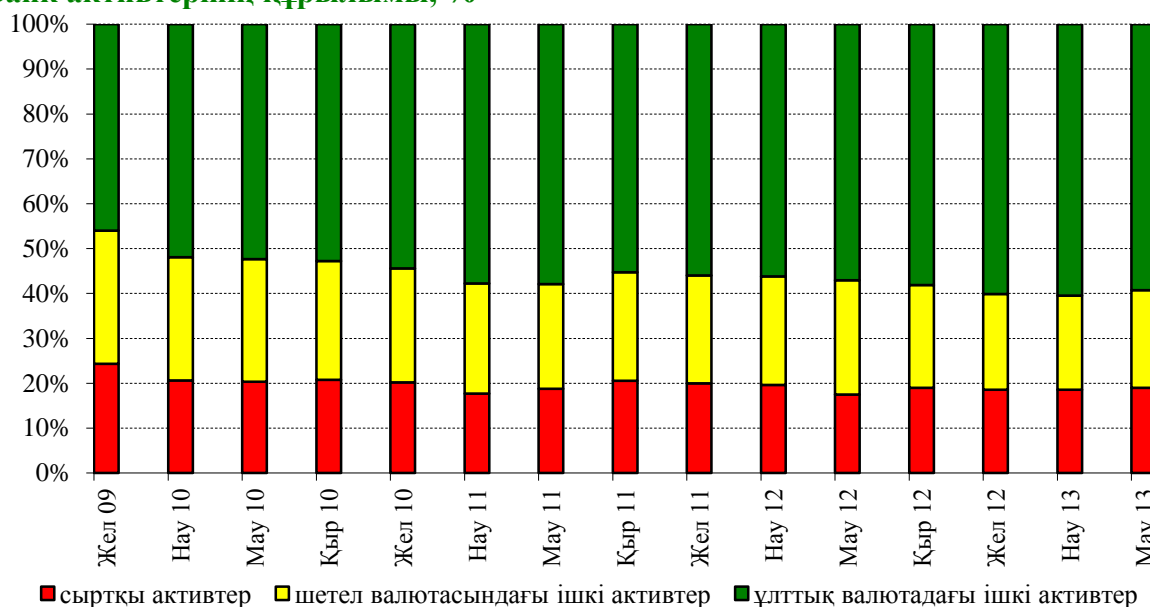
Банктердің сыртқы активтері 2013 жылғы маусымда активтердің жалпы көлемінен 19,0% немесе 3,7 трлн. теңге болды. 2012 жылғы маусыммен салыстырғанда олар 21,0%-ға ұлғайды.

Сыртқы активтер құрылымында 2013 жылғы маусымда резидент еместерге берілген кредиттер 45,9% (2013 жылғы наурызда – 47,9%), резидент еместерде орналастырылған депозиттер – 33,1% (2013 жылғы наурызда – 32,1%), резидент еместердің бағалы қағаздары – 6,0% (2013 жылғы наурызда – 6,1%), алуға арналған басқа да шоттар – 15,0% (2013 жылғы наурызда – 13,9%) болды.

Ішкі активтердің үлесіне 2013 жылғы маусымда 81,0% немесе 15,6 трлн. теңге тиесілі, оның ішінде ұлттық валютадағы ішкі активтер 73,2% немесе 11,4 трлн. теңге, шетел валютасындағы ішкі активтер – 26,8% немесе 4,2 трлн. теңге болды. 2013 жылғы 2-тоқсанда ішкі активтер 3,1%-ға ұлғайды, оның ішінде ұлттық валютада 1,6%-ға көтерілді, шетел валютасында – 7,3%-ға артты (33-график).

33-график

Банк активтерінің құрылымы, %

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылғы 2-тоқсанда банк активтері сапасының белгілі бір өзгерісін атап өтуге болады. Мәселен, стандартты активтердің үлесі 48,5%-дан 49,8%-ға дейін ұлғайды, күмәнді активтердің үлесі 30,9%-дан 30,3%-ға дейін төмендеді, үмітсіз активтердің үлесі 20,7%-дан 20,0%-ға дейін азайды.

Күмәнді активтер құрылымында 2, 3, 4 және 5-санаттағы активтердің төмендегені және 1-санаттағы активтердің ұлғайғаны байқалады. Күмәнді активтер құрамында 1-санаттағы активтердің үлесі 29,5%-дан 36,6%-ға дейін ұлғайды, 2-санаттағылар 17,9%-дан 14,6%-ға дейін азайды, 3-санаттағылар 26,9%-дан 23,6%-ға дейін азайды, 4-санаттағылар – 11,7%-дан 11,2%-ға дейін төмендеді, 5-санаттағылар – 14,1%-дан 14,0%-ға дейін азайды.

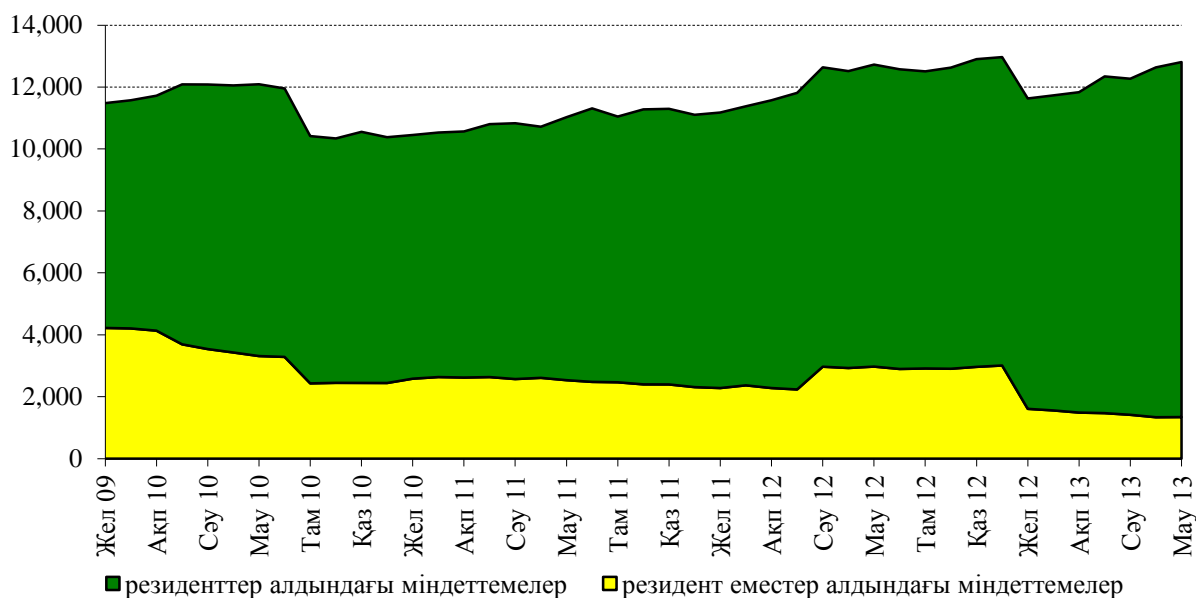
Жалпы алғанда, 2013 жылғы 2-тоқсандағы монетарлық шолу бойынша банк активтері аздаған ұлғаюды көрсетті. Бұл ретте стандартты активтер үлесінің азғана ұлғаюы және күмәнді және үмітсіз активтер үлестерінің азаюы байқалып отыр.

– Міндеттемелер

2013 жылғы 2-тоқсанда банктердің монетарлық шолуға сәйкес есептелген міндеттемелерінің жалпы сомасы 3,8%-ға ұлғайды және 2013 жылғы маусымның аяғында 12,8 трлн. теңге болды (34-график).

34-график

Банктер міндеттемелерінің динамикасы, млрд. теңге

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Банктердің резидент еместер алдындағы міндеттемелері 2013 жылғы наурызбен салыстырғанда 2013 жылғы маусымда 1,3 трлн. теңгеге дейін (8,9 млрд. АҚШ долл.) 8,6%-ға төмендеді, 2012 жылдың тиісті айына 54,8%-ға төмендеді. 2013 жылғы маусымның аяғында банктердің резидент еместер алдындағы міндеттемелері банктердің барлық міндеттемелері көлемінің 10,5%-ын қамтыды.

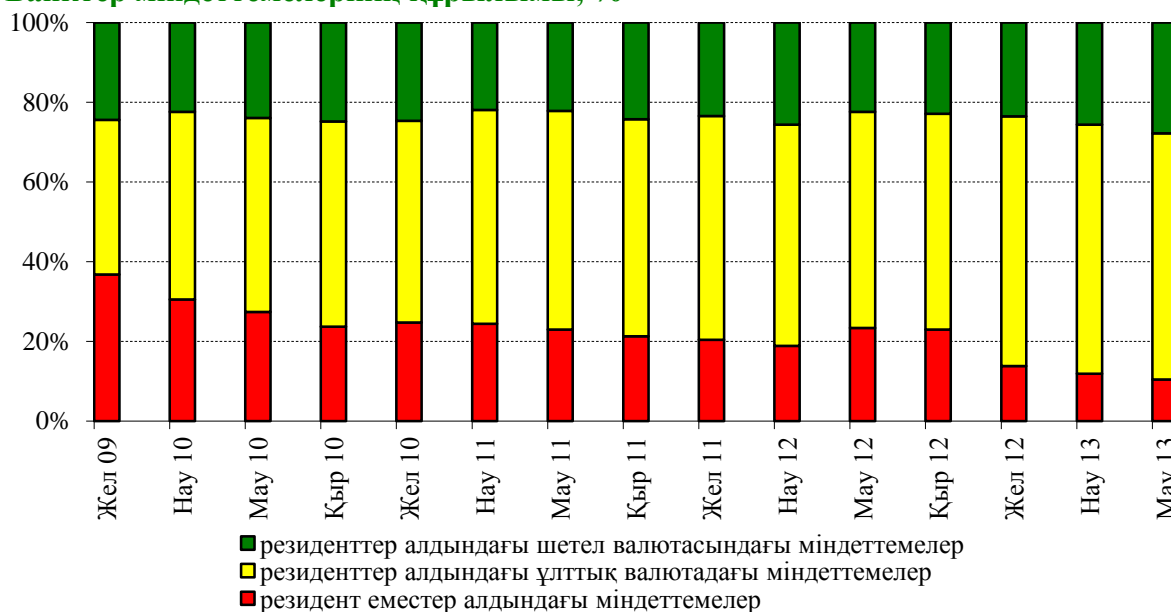
Банктердің резидент еместер алдындағы міндеттемелерінің құрылымында резидент еместердің депозиттері бойынша міндеттемелердің үлесі 2013 жылғы наурызбен салыстырғанда 2013 жылғы маусымда 15,4%-дан 18,2%-ға дейін өсті, бағалы қағаздар бойынша міндеттемелердің үлесі 66,0%-дан 64,7%-ға дейін төмендеді, резидент еместерден алынған кредиттер тиісінше 17,0%-дан 15,7%-ға дейін азайды.

2013 жылғы 2-тоқсанда резиденттер алдындағы міндеттемелер 11,5 трлн. теңгеге дейін 5,4%-ға көтерілді, оның ішінде ұлттық валютадағы міндеттемелер 7,9 трлн. теңгеге дейін 2,5%-ға ұлғайды, шетел валютасындағы міндеттемелер 3,6 трлн. теңгеге дейін 12,6%-ға көтерілді (35-график).

Осылайша, 2013 жылғы 2-тоқсанда банктердің міндеттемелері бойынша резиденттер алдындағы міндеттемелердің ұлғаюы және резидент еместер алдындағы міндеттемелердің төмендегені байқалды.

35-график

Банктер міндеттемелерінің құрылымы, %

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

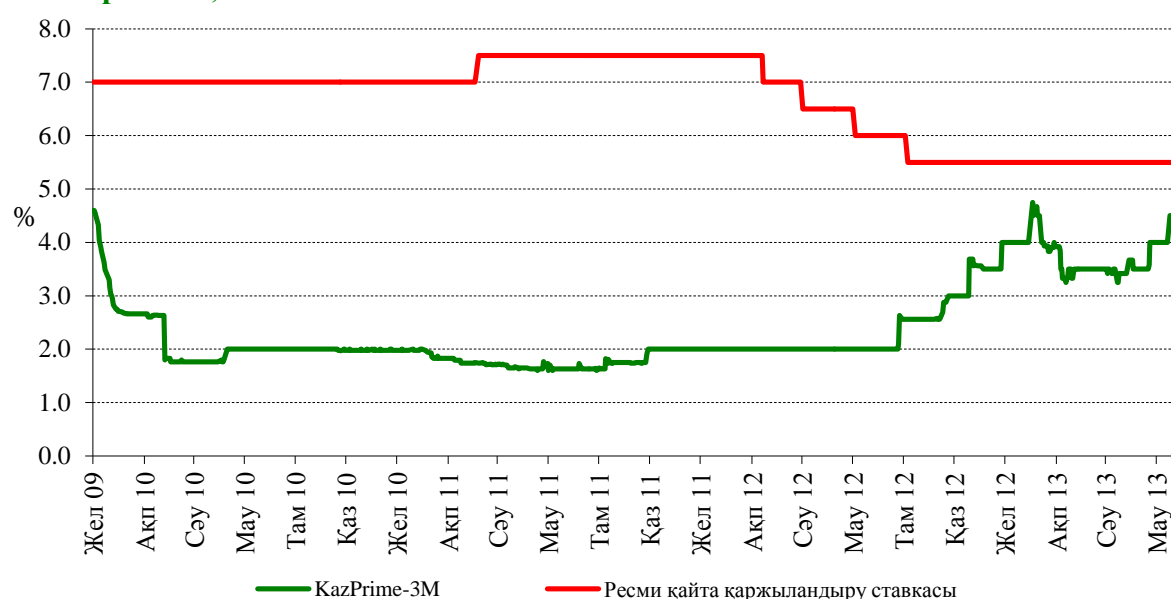
3.2.4. Қаржы нарығындағы мөлшерлемелер

2013 жылғы 2-тоқсанда банкаралық нарықта мөлшерлемелердің деңгейінің көтерілгендігі байқалды.

KazPrime индикаторы орташа алғанда 2013 жылғы 1-тоқсандағы 3,71%-дан 2013 жылғы 2-тоқсанда орташа алғанда 3,78% деңгейіне дейін өсті. Бұл ретте 2013 жылғы наурыздың аяғында бұл индикатор 3,50%-ды құраған, ал маусымның аяғында 4,50% болды (36-график).

36-график

KazPrime индикаторының динамикасы және ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесі, %

Дерек көзі: Қазақстан Қор Биржасы, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Автоматты РЕПО секторында мөлшерлемелер деңгейінің артуы байқалды.

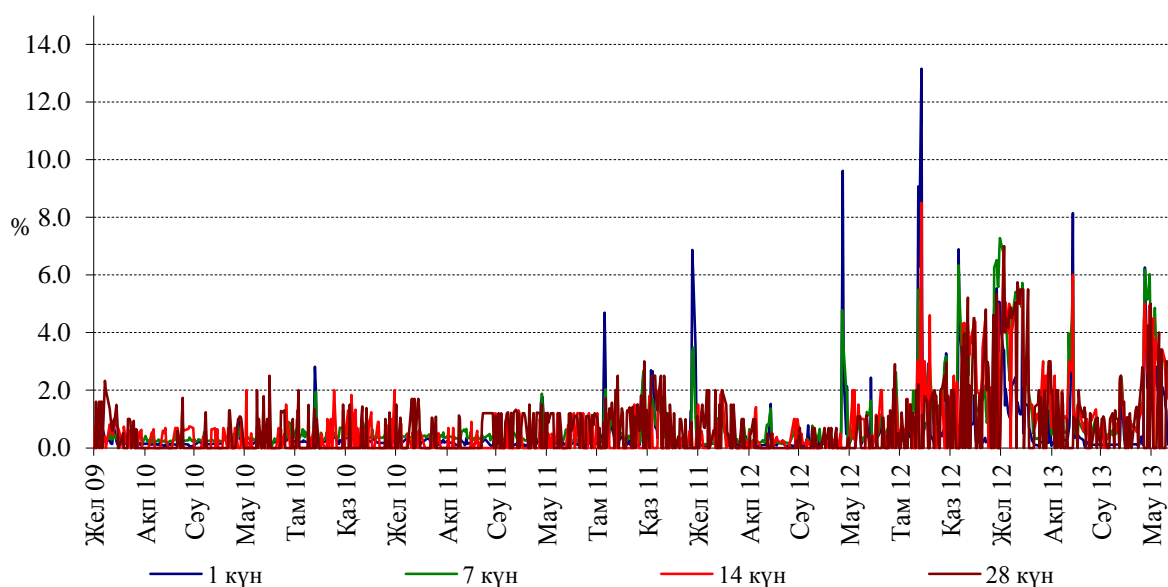
1-күндік операциялар бойынша орташа алынған мөлшерлеме автоматты РЕПО секторында 2013 жылғы 2-тоқсанда өсті және 1,18% (1-тоқсанда – 0,69%) болды. Бұл ретте оның ең көп деңгейі 6,25%, ал ең азы – 0,10% болды.

7-күндік РЕПО операциялары бойынша мөлшерлемелердің ауытқулары 2013 жылғы 2-тоқсанда 0,22%-дан 6,19%-ға дейін (орташа алынған мөлшерлеме 2,74% болды), 14-күндік РЕПО операциялары бойынша – 0,37%-дан 5,00%-ға дейін (орташа алынған мөлшерлеме 1,68% болды), 28-күндік РЕПО операциялары бойынша – 1,00%-дан 5,00%-ға дейін (орташа алынған мөлшерлеме 2,02% болды) диапазонда өтті (37-график).

Автоматты РЕПО секторындағы мәмілелер көлемі 2013 жылғы 2-тоқсанда өткен тоқсанмен салыстырғанда 94,9%-ға өсті.

37-график

РЕПО операциялары бойынша мөлшерлемелер динамикасы, %

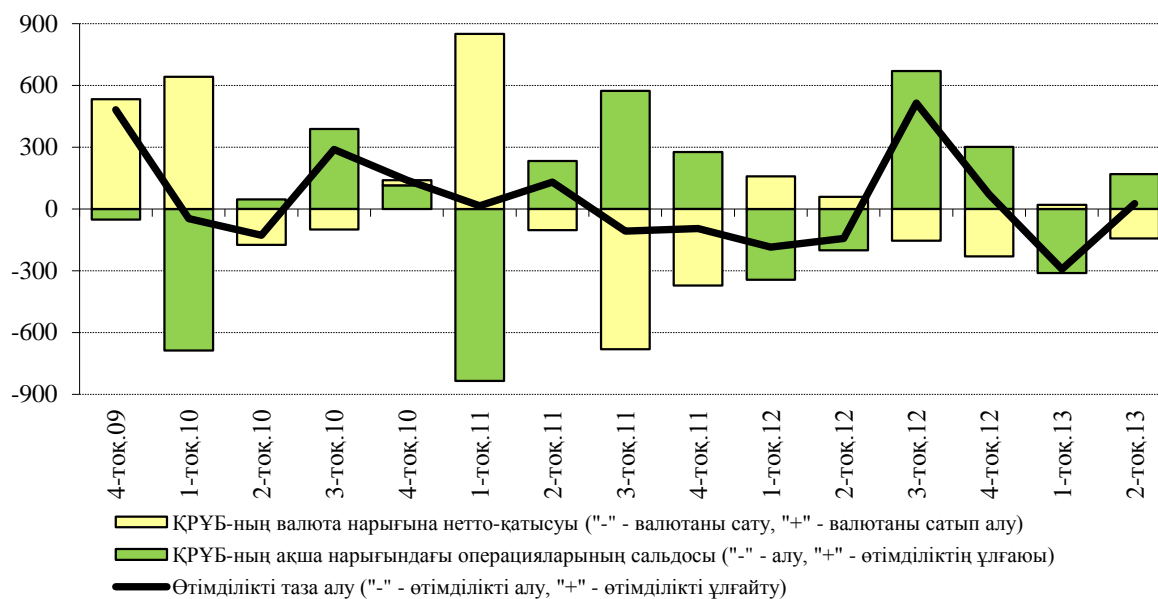
Дерек көзі: Қазақстан Қор Биржасы

4. Ақша-кредит саясатының құралдары және операциялары

2013 жылғы 2-тоқсанда ақша нарығында айтарлықтай ауытқулар байқалған жоқ. 2013 жылғы 2-тоқсанда Ұлттық Банктің қаржы нарығындағы операцияларының қорытындылары теңгелік өтімділікті ұсыну болды (38-график).

38-график

Ұлттық Банктің ішкі нарықтағы операцияларының сальдосы, млрд. теңге

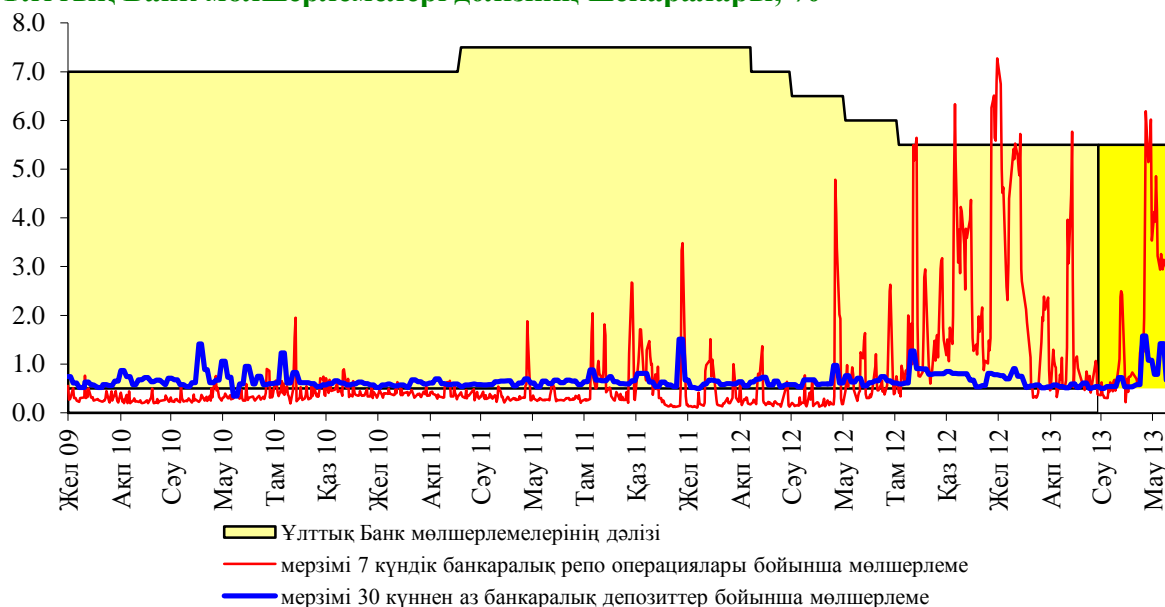
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылғы 2-тоқсанда Ұлттық Банктің мөлшерлемелер дәлізі өзгерген жоқ. Ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесі жылдық 5,5% деңгейінде сақталды. Банктерден тартылған депозиттер бойынша мөлшерлемелер де өзгерген жоқ: 7-күндік депозиттер бойынша мөлшерлеме 0,5%, 1-айлық депозиттер бойынша – 1,0% болды.

2012 жылғы 2-тоқсанда ақша нарығындағы ахуал пайыздық мөлшерлемелердің құбылмалылығымен сипатталды, бұл ретте мөлшерлемелердің жалпы деңгейі біршама ұлғайды. Орташа алғанда 2013 жылғы 2-тоқсанда мөлшерлемелердің деңгейі Ұлттық Банктің мөлшерлемелер дәлізінің шегінде, оның төменгі шекарасына жақын болды. Мерзімі 30 күнге дейінгі банкаралық депозиттер бойынша орташа алынған мөлшерлеме алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда 2013 жылғы 1-тоқсандағы 0,55%-дан 2013 жылғы 2-тоқсанда 0,74%-ға дейін өсті. Мерзімі 7 күндік банкаралық РЕПО операциялары бойынша орташа алынған мөлшерлеме 2013 жылғы 1-тоқсандағы 1,38%-дан 2013 жылғы 2-тоқсанда 2,74%-ға дейін ұлғайды (39-график).

39-график

Ұлттық Банк мөлшерлемелері дәлізінің шекаралары, %

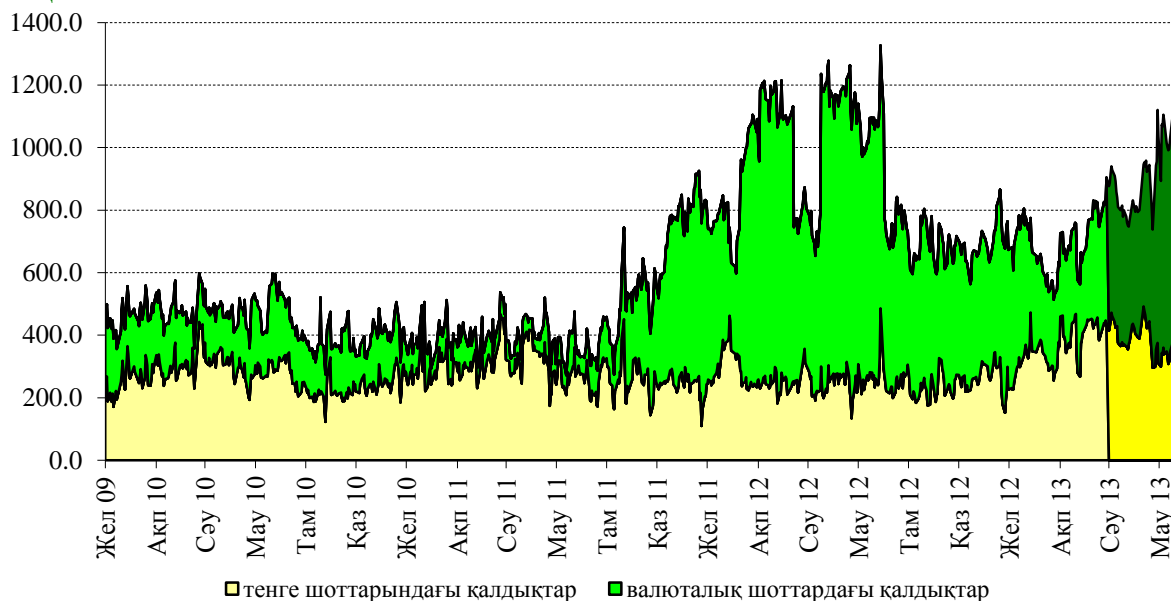

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылғы 2-тоқсанда банктердің корреспонденттік шоттарындағы қалдық динамикасы Ұлттық Банкте түрлі бағытта болды. Банктердің ұлттық валютамен корреспонденттік шоттарындағы қалдықтары осы кезең бойы төмендеді, банктердің шетел валютасымен корреспонденттік шоттарындағы қалдықтар кезең бойы өсу үрдісін көрсетті. Жалпы ұлттық валютамен корреспонденттік шоттардағы қалдық көлемі 2013 жылғы маусымның аяғында 2013 жылғы наурызбен салыстырғанда 7,2%, шетел валютасымен – 21,3% ұлғайды (40-график).

40-график

Банктердің Ұлттық Банктегі корреспонденттік шоттардағы қалдықтары, млрд. теңге

Источник: Национальный Банк Республики Казахстан

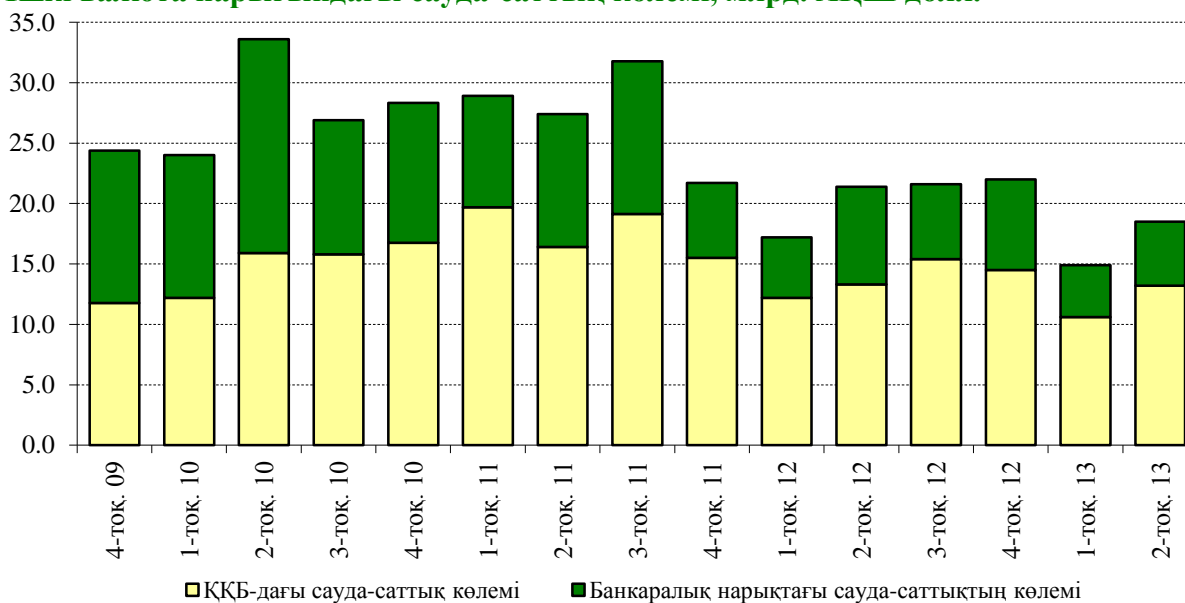
4.1. Ішкі валюта нарығындағы интервенциялар

2013 жылғы 2-тоқсанда Қазақстан Қор Биржасының валюта сегментінде және банкаралық валюта нарығында сауда-саттықтың жалпы көлемі 2013 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 23,9% ұлғайып 18,5 млрд. АҚШ долларын құрады.

Қазақстан Қор Биржасында доллармен позицияда биржалық сауда көлемі 2013 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 24,1% өсті және 13,2 млрд. АҚШ долл. құрады (Қазақстан Қор Биржасында сауда-саттықтың нетто-көлемі 87% брутто-көлем). Биржадан тыс валюта нарығында 2013 жылғы 2-тоқсандағы операция көлемі алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда 23,2% ұлғайды және 5,3 млрд. АҚШ долл. құрады (41-график).

41-график

Ішкі валюта нарығындағы сауда-саттық көлемі, млрд. АҚШ долл.

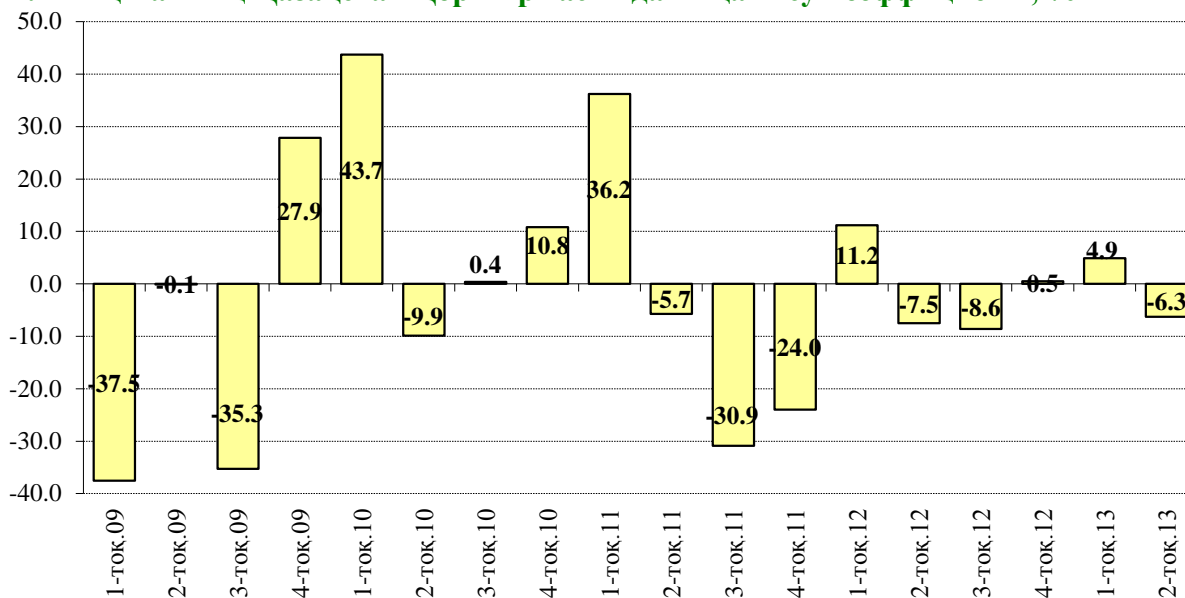

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылғы 2-тоқсанның қорытындысы бойынша Ұлттық Банктің Қазақстан Қор Биржасына қатысу коэффициенті – 6,3% (2013 жылғы 1-тоқсанда ол 4,9% болған) (42-график). Осылайша, 2013 жылғы 2-тоқсанда Ұлттық Банк ішкі валюта нарығында шетел валютасын басымды сатып алушы болып табылған.

42-график

Ұлттық Банктің Қазақстан Қор Биржасындағы қатысу коэффициенті, %

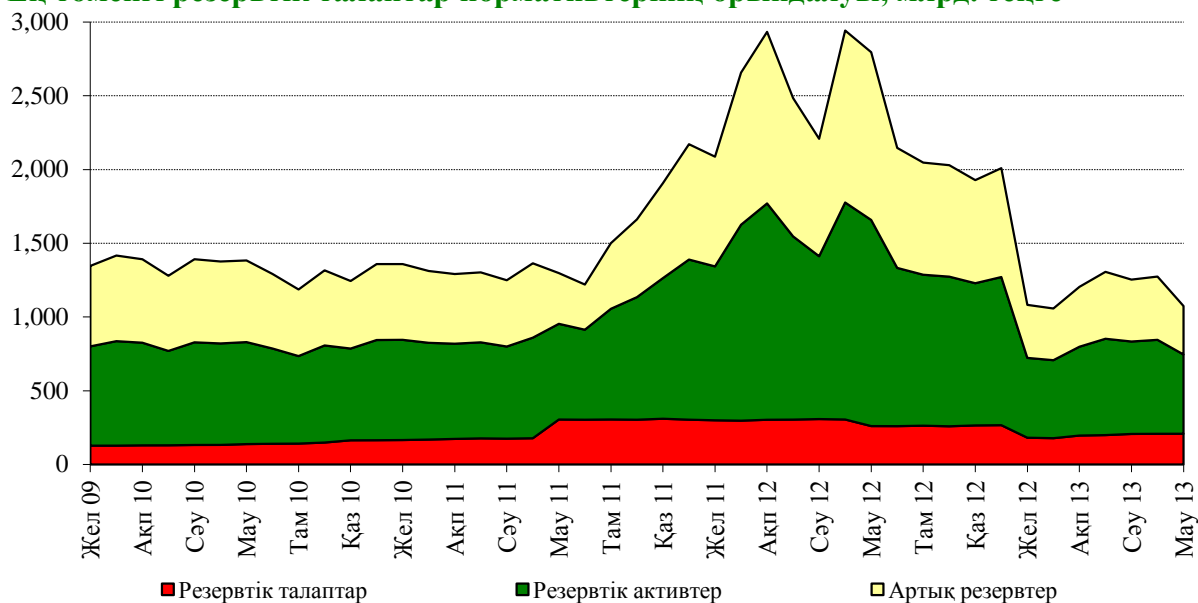
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

4.2. Ең төменгі резервтік талаптары

2013 жылғы сәуір-маусым үшін резервтік активтер резервтеудің қажетті көлемінен орташа алғанда 2,9 есе (2013 жылғы 1-тоқсанда – 3,1 есе, 2012 жылғы 2-тоқсанда – 4,6 есе) асып кетті (43-график).

43-график

Ең төменгі резервтік талаптар нормативтерінің орындалуы, млрд. теңге

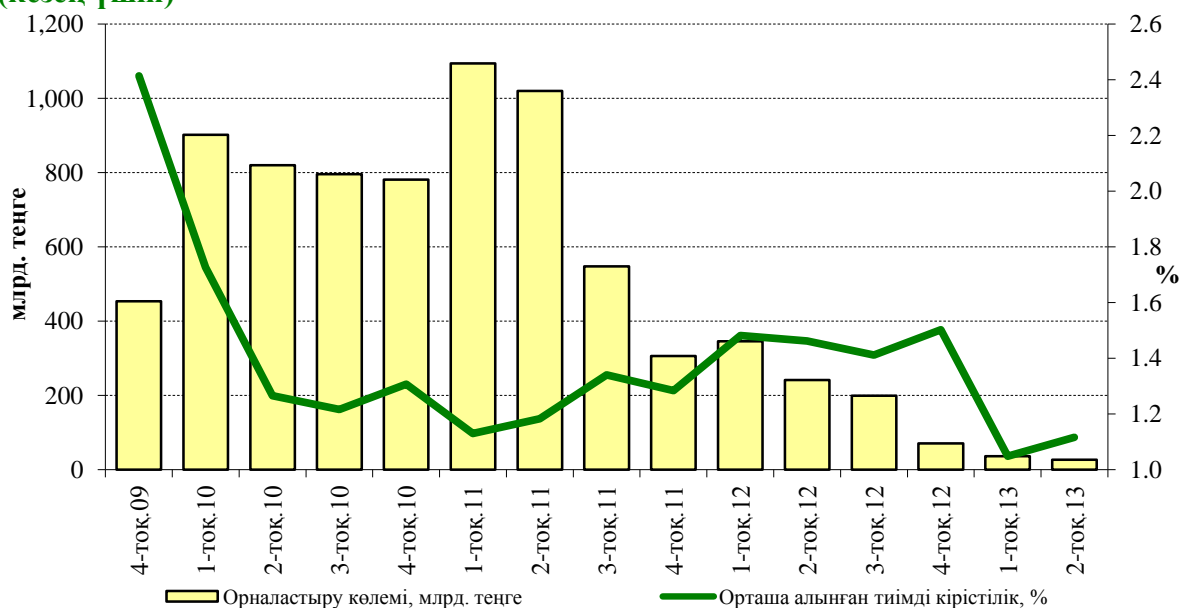
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

4.3. Ашық нарық операциялары

2013 жылғы 2-тоқсанда Ұлттық Банктің қысқа мерзімді ноттарына банктер тарапынан сұраныс төмен болып қалып отырды. Осы кезеңде айналым мерзімі 3 және 6 айлық мерзімімен қысқа мерзімді ноттар шығарылды. Бұл ретте 2013 жылғы маусымда қысқа мерзімді ноттарды шығару бойынша бірде-бір аукцион болған емес. Шығарылған қысқа мерзімді ноттардың көлемі 2013 жылғы 2-тоқсанда 2013 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 25,8% азайды және 26,9 млрд. теңгені құрады. Қысқа мерзімді ноттар эмиссиясының анағұрлым көп көлемі сәуірге келді (2013 жылғы 2-тоқсандағы эмиссияның барлық көлемінің 70%-дан астамы). Орналастырылатын ноттар бойынша орташа алынған кірістілік 2013 жылғы 1-тоқсанда 1,05%-дан 2013 жылғы 2-тоқсанда 1,12%-ға дейін өсті (44-график).

44-график

Қысқа мерзімді ноттарды орналастыру көлемі және олар бойынша кірістілік (кезең үшін)

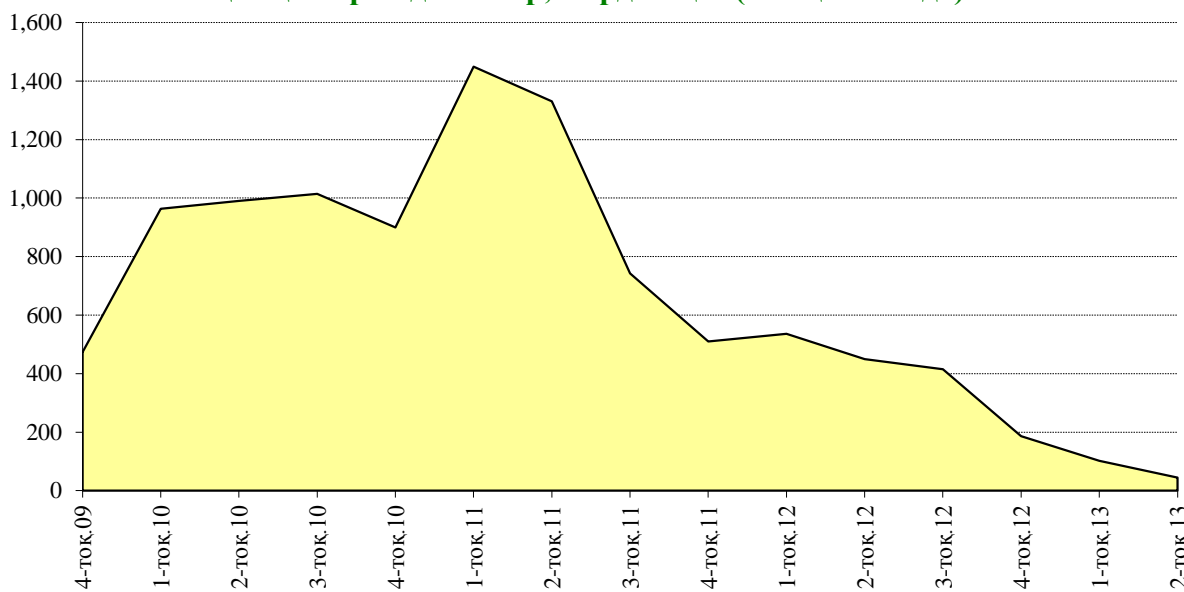

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылғы маусымның аяғында айналымдағы қысқа мерзімді ноттардың көлемі 44,5 млрд. тенге болады, бұл 2013 жылғы наурыздың аяғындағы көлемнен 2,3 есе аз (45-график).

45-график

Айналыстағы қысқа мерзімді ноттар, млрд. тенге (кезең аяғында)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

4.4. Тұрақты механизмдер

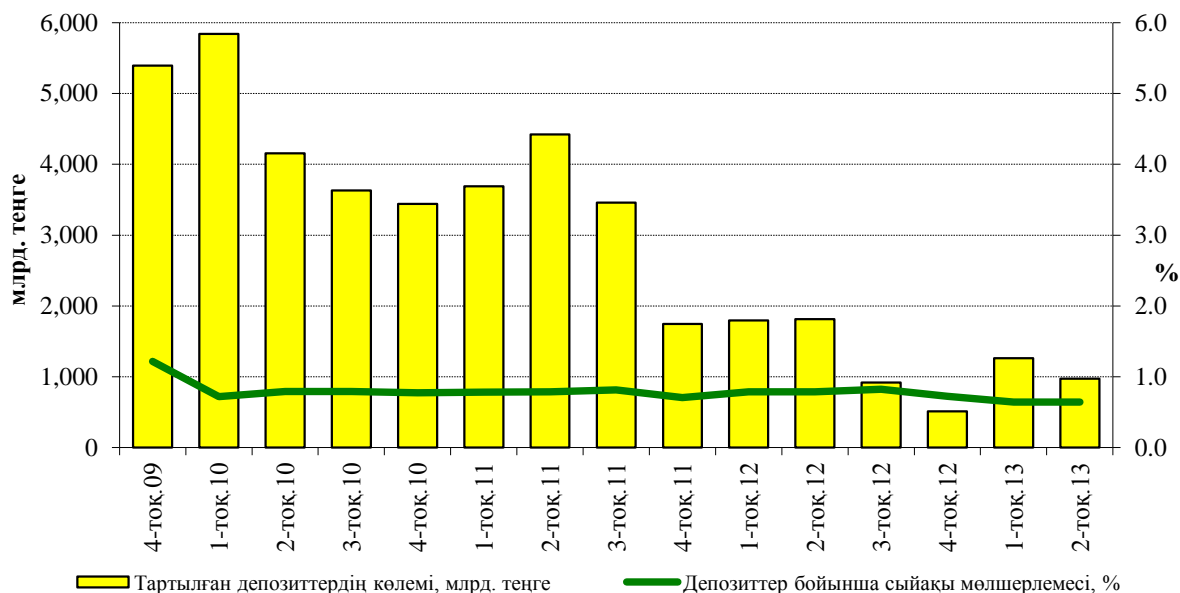
2013 жылғы 2-тоқсанда алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда банктерден тартылған депозиттердің көлемі ұлғайған. Бұл ретте банктердің депозиттер тартудың барынша көп көлемі 2013 жылғы сәуірде және мамырда тіркелген. Жалпы, 2013 жылғы

2-тоқсанда 972,8 млрд. теңге сомаға депозит тартылған, бұл 2013 жылғы 1-тоқсандағы көлемнен 22,8% аз және 2012 жылғы 2-тоқсанмен салыстырғанда 46,4% аз.

Депозиттер бойынша сыйақының орташа мөлшерлемесі өзгерген жоқ және 2013 жылғы 2-тоқсанда 0,64% құрады (46-график).

46-график

Ұлттық Банк тартқан депозиттер бойынша сыйақы көлемі және мөлшерлемелері (кезең ішінде)

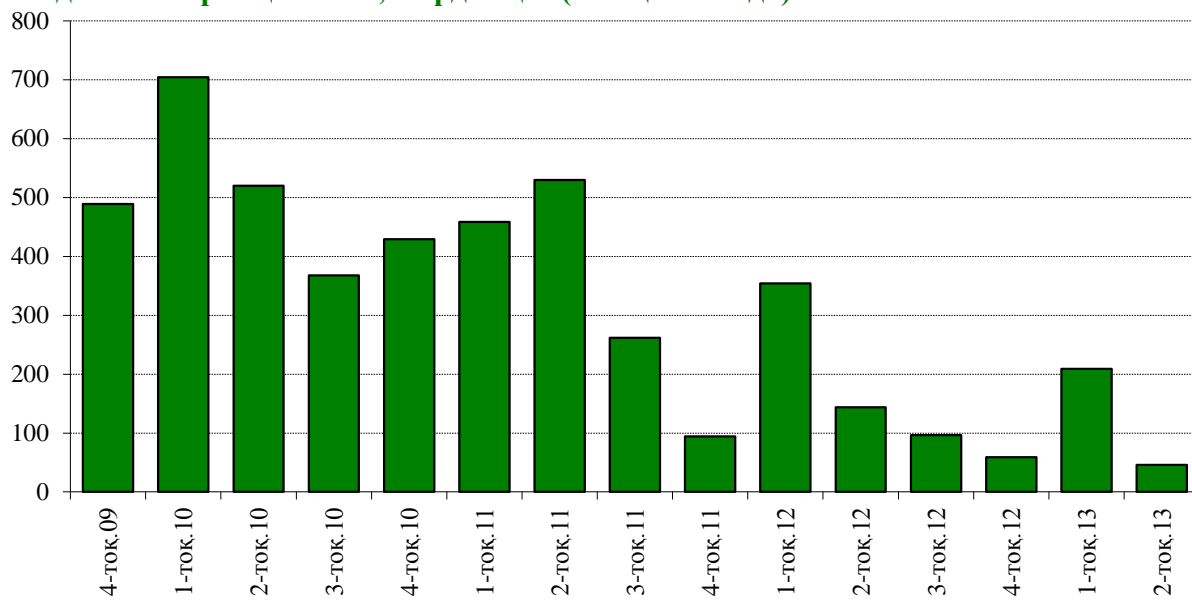

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылғы 2-тоқсанда банктердің депозиттері бойынша Ұлттық Банктің өтелмеген міндеттемелерінің көлемі төмендеді. 2013 жылғы маусымның қорытындысы бойынша банктердің Ұлттық Банктегі депозиттері бойынша өтелмеген берешек көлемі 46,2 млрд. теңге болды, бұл 2013 жылғы наурыздың аяғындағы көлеммен салыстырғанда 4,5 есе аз (47-график).

47-график

Ұлттық Банктің банктерден тартылған депозиттері бойынша өтелмеген міндеттемелерінің көлемі, млрд.теңге (кезең аяғында)

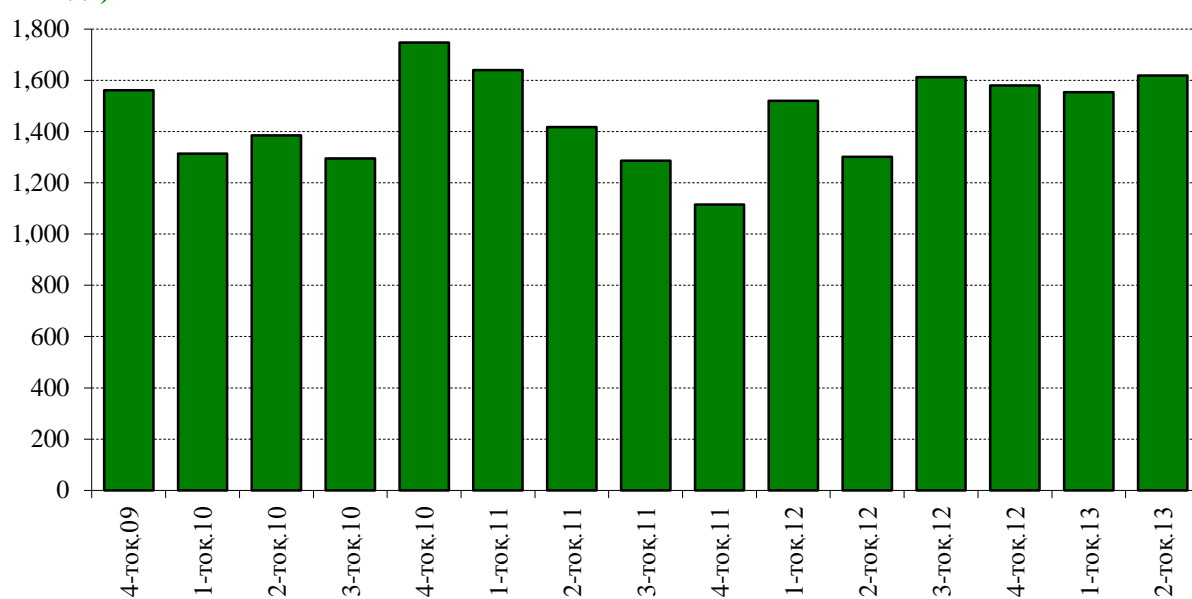

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Ұлттық Банк айықтыру операцияларын жүргізумен қатар 2013 жылғы 2-тоқсанда банктік секторға қайта қаржыландыру қарыздары арқылы қысқа мерзімді теңгемен өтімділік ұсынуды жалғастырды. 2013 жылғы 2-тоқсанда қайта қаржыландыру қарыздарының жалпы көлемі 1618,3 млрд. теңге болды. Осы операциялардың көлемі өткен тоқсанмен салыстырғанда 4,2% ұлғайды (48-график).

48-график

Ұлттық Банктің қайта қаржыландыру займдарының көлемі, млрд. теңге (кезең ішінде)

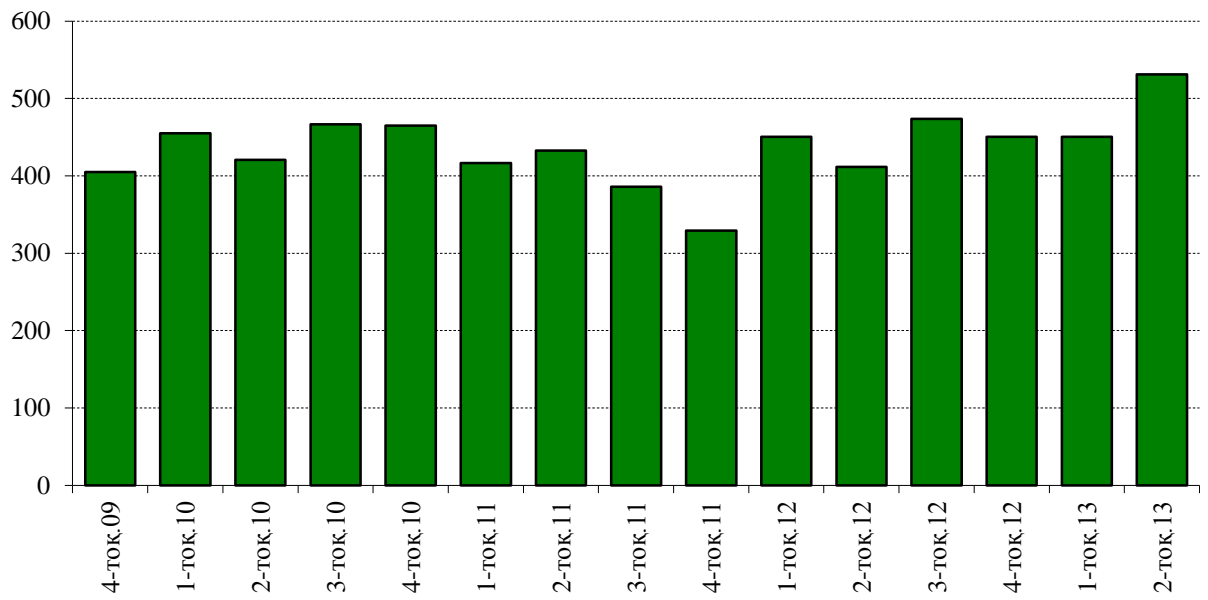

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылғы маусымның аяғында қайта қаржыландыру қарыздары бойынша өтелмеген берешек көлемі 531,0 млрд. теңгені құрады (49-график).

49-график

Ұлттық Банктің қайта қаржыландыру займдары бойынша өтелмеген міндеттемелерінің көлемі, млрд. теңге (кезең аяғында)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі